

Rúbí Tani Márokò dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Márokò 'i. Akódhi nda tá Yòwánì Márokò, àziàmù Pólò kya Bàrànába be dhi 'i (Tà 'òle dhi i 12:25). Akódhi tá kpà àziàmù Pétèró àdhyà 'i (1 Pétèró 5:13). Do tá tà í dré yìle àyi nda i véna dhi i, búkù kònìdhi ni tisìzo. A adré kisùá dhi, búkù su Rúbí Tani ni tà dri dhi i kòfalé dhi, búkù Márokò àdhyà kònìdhi búkù tisìle drìdrì dhi 'i.

Kìdhólé búkù kònìdhi ni kìdhoma lésè dhi, Márokò adré tadhá ngádra 'á dhi, Yésu Gìká ni Mvágó 'i (1:1; 1:11; 3:11; 5:7; 9:7; 14:61-62; 15:39). Tàko ko, Yésu nda adré tirí kònzì kì dro topfòle móndí i lésè, adrézó móndí kì tidrí àyi kì drà i lésè, adrézó tà àruka bí líndrìga ró dhi kì 'o, tadházóá dhi, àyi rìnyí angá Gìká vélésè káyà dhi. Rìnyí nda sè dhi, adré kpà tà tadhá kúlí lanzìlanzi sè, adrézó ndìndì móndí kì tàkonzì tri. Dì, búkù kònìdhi ni kìdhoma na dhi, adré ìna tàá ngádra 'á dhi, i àdhi 'i yà dhi ko. Be ró dhi, adré àyi zi Móndí ni Mvá ro, móndí ì kòkisùró zyà tà dré adrélé 'òle ìndì tadhálé dhi i 'ìká, gò ì kòka'ìró akódhi ndò.

Márokò adré tà Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhi kì kípè tisìle àyi búkù kònìdhi lèna. Adré àrà do bí adrézó tà ru 'obhá Yésu ni pósò kùdù sè dhi kì tití. Tàko ko, tà nda ì adré tadhá ngádra 'á dhi, Yésu àdhi 'i ya dhi. Kùdù ro dhi, Yúdà ànzì kì kàdrì bí

dhi ì gà akódhi gàgà. Di, akódhi ni lebhá títí dhi ì nǐ tàle dhi, akódhi Gíká ni Mváagó 'i bàti dhi be.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi kǐ atìma

- 1) Látì ledema Yésu dré àyì àzì 'òzo dhi (1:1-13)
- 2) Yésu ni àzì bvò Gàliláyà àdhyà na dhi (1:14-9:50)
- 3) Yésu ni atsí ngàzo Gàliláyà lésè lile Yèrúsalmà na dhi (10:1-52)
- 4) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (11:1-15:47)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni mbàma bhù na dhi (16:1-20)

Yòwànì Bâtìsimò fèlepi ledé látì Mírì Yésu dré

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Lúkà 3:1-18; Yòwànì 1:19-28)

¹ Kònìdhi Rúbí Tani, Yésu Krísto, Gíká ni Mváagó ni tà dri dhi 'i.*

² Ngóro pròfétà Èsáyà dré tisìle Gíká ni Kúlí na dhi tìni dhi, Gíká tà tá dhi:

«Mí nò ká! Má ni dhyà dra áma kúlí longólépi dhi ni mu lile mí kandràna.

Akódhi nda ni látì ledé mí dré.†

³ Akódhi dhyà adrélépi kúlí loyó duku na dhi 'i.

Adré tàà dhi: «Mì kòledé látì Mírì dré alìzo!

Mì kòlotó látì atsálé pyà akódhi dré!»‡»

⁴ Di Yòwànì Bâtìsimò fèlepi pfò tá duku na gò, kǐdhólé adrélé bātìsimò fe móndí ì dré. Adré tá longóá àyì dré dhi, ì kòladzá àyì kǐ togó gò,

* **1:1** 1:1 Wárágà àruka Gíká ni Kúlí tisìzo àyì dri dhi ì léna dhi, à adré kúlí kònì kǐ kǐsú ko: «Gíká ni Mváagó». † **1:2** 1:2 A kònò Málákì 3:1. ‡ **1:3** 1:3 A kònò Èsáyà 40:3.

bàtìsimò dòzo, Gĩká kòtrìró àyì kì tàkonzì ì be dhi bvó. ⁵ Dì móndí zyandre dhi ì adré tá apfòle bvò wǎyì Yùdáyà àdhya lésè ìndì Yèrúsalémà lésè, alìle Yòwánì vélé. Ì adré tá àyì kì tàkonzì kì ta ngádra 'á gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe àyì dré yìandre Yòròdánè àdhya na.

⁶ Yòwánì asó tá kítá ledélé kàmílò bhí sè dhi í rú, káfà ledélé kà'wá kìnì sè dhi nì 'izo àyì kípilé 'á. Adré tá kísa nya, adrézó kpà apé mbì na dhi nì mbe.

⁷ Adré tá longóá móndí ì dré dhi: «Dhya àlo áma lavúlepi rǐnyí sè dhi nì adhé má bvó. Má kitswá akódhi nda nì lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì tandìle akódhi nì kámókà bǎ trì bwá ko. ⁸ Má adré mána bàtìsimò fe àmi dré yì sè. Dì, akódhi nì ìna bàtìsimò fe àmi dré Tìrì Lólo sè.»

Yésu nì bàtìsimò dòma, ìndì akódhi nì tabhìma duku na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 3:13-4:11; Lúkà 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré angázó Nàzàrétà Gàlìláyà le dhi lésè, alìle bàtìsimò do Yòwánì vélé Yòròdánè na. ¹⁰ Dì gbǎ lókyá Yésu dré tá adrerà'a apfòle yì lésè dhi 'á dhi, dré bhù nòzo ru lanzirà'a gò, Tìrì Lólo nòzo asirà'a kòbhòlà tìni adhéle í dri. ¹¹ Gò kúlì dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Mì áma Mvǎagó má dré lèle tò dhi 'ì. Áma togó adré kìnìlé ámi tà sè tò.»

¹² Gbǎ lókyá nda sè dhi, Tìrì Lólo dré Yésu nì drìzo lizo ába duku na. ¹³ Kònàle dhi, Sàtánà dré akódhi nì tabhìzo litílé kítú nyadhi-rì. Akódhi adré tá adréle kà'wá mbì na dhi íbe, ìndì ángéló ì adré tá akódhi nì ledé.

Yésu kidhó àyi lebèbhá ki azi

(A kònò kpà Mátáyò 4:12-22; Lúkà 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Yòwánì ni rùma bhèle bǎdzó na dhi àmvolésè dhi, Yésu dré lizo bvò Gáliláyà àdhya na gò, kidhólé adrélé Rúbí Tani angálepi Giká vélésè dhi ni longó móndí i dré. ¹⁵ Adré tá longóá dhi: «Lókyá kitswá dre. Giká ni Opì atsa ànyi dre. Mì kòladzá àmi ki togó agòzo Giká vélé! Mì kòka'ì Rúbí Tani!»

¹⁶ Kitú àlo, Yésu dré tá adrérà'a atsilé tǎpǎriandre Gáliláyà àdhya mìlésè dhi 'á dhi, nò tá Sìmónà i adrúpi ni Andréyà be, adrérà'a àyi ki kimbá bhe yì na. Angyá ko, àyi tá kosyá bhebhá 'i. ¹⁷ Yésu dré tǎzoá àyi dré dhi: «Mì alì má vésè. Kidhólé nyànomvá dhi, mì gò vélé adrélé kosyá bhebhá i ró ko. Má ni àmi ki 'o adrélé móndí ndabhá i ró.» ¹⁸ Dì gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré àyi ki kimbá ki tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

¹⁹ Yésu kòlì vwàle tsà dre dhi, dré Yàkóbhò i adrúpi ni Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzi i ró dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki kimbá ki mì ledé bwátù na.

²⁰ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré àyi ki azizó gò, ì dré àyi ki atá Zèbèdáyò ni tayízó àzibhá ni íbe bwátù na, alizo Yésu vésè.

Yésu dro tirí kònzi agó àlo dhi lésè

(A kònò kpà Lúkà 4:31-37)

²¹ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Sàbátù kàtsá dre dhi, Yésu dré fizo Yúdà ànzi ki lèsámbo dzó na gò, kidhólé adrélé àyi ki tadhá.

²² Ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, tà dré

adrélé tadhále dhi ki tà sè. Tàko ko, akódhi ni kúlí i tá lanzìlanzi ro. Adré tá ína àyi ki tadhá ngóro tátírí kúlí tadhábhá kya tìni ko.

²³ Gbã kòdhwa, agó àlo àyi ki lèsámbo dzó nda 'á adrélépi tirí kònzì íbe í léna dhi dré ngàzo trèle, ²⁴ yòzoá dhi: «Á! Yésu Nàzàrétà lésè ni, tsítsì àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì àma ki tà 'o akílé? Má nì mi àdhi 'i ya dhi be. Mì Dhya lólo Gìká àdhya 'i!»

²⁵ Gò Yésu dré ngàzo ligílé tirí kònzì nda be, tàzoá dhi: «Mí atsú ámi ti! Mí pfò agó kòndhi lésè!» ²⁶ Dì tirí nda dré agó nda ni kizízó rinyí sè, trèzo kúlí 'u'ù sè gò, pfòzo lásà lile. ²⁷ Mòndyá títi kònàle nda ki líndrì dré gàzo bhwábhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kònini ni àdho tà 'i? Mì yi rè tà tídhí akódhi dré adrélé tadhále kúlí lanzìlanzi i sè dhi i ká! Adré ndìndì tòlì fe tirí kònzì i dré gò, ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'ì 'òle.» ²⁸ Dì Yésu ni rúbí dré la'úzó mbèlè bvò wáyi Gàliláyà àdhya 'ásè.

Yésu tidrí drábhá i, móndí tirí kònzì íbe àyi léna dhi íbe

(A kònò kpà Mátáyò 8:14-17; Lúka 4:38-41)

²⁹ Yésu ì kàpfò lèsámbo dzó nda lésè dre dhi, ì dré lizo Yàkòbhò íbe ìndì Yòwánì be tsàle Sìmónà ki dzó Andréyà be dhi na. ³⁰ Dì, Sìmónà ni àdrá adrè tá ína ayilé lángá na, rúbhá ni dré tá adrélé àtsì ró dhi sè. Gò tà nda ni tàzo Yésu dré. ³¹ Dì dré àyi kisízó ànyì tòkó nda làga, akódhi ni drígá ru, akódhi ni tingázó kuru gò, rúbhá àtsì nda dré pfòzo rúásà. Gò tòkó nda dré kidhózó ngá fe àyi dré nyàle.

³² Indró sè, kítú kòndí dre dhi, à dré dràbhá títi dhi ki adzízó tùmání móndyá títi tírí kònzì íbe àyi léna dhi íbe Yésu vélé. ³³ Móndyá títi bhàandre nda 'á dhi ì kimó tá ru adrélé dzó nda tí. ³⁴ Di Yésu dré móndí bí adrébhá tá drà twátwa íbe dhi ki tidrízó. Dré kpà tírí kònzì bí dhi ki drozo topfòle móndí i lésè. Di, adré tá ína kúlí logá tírí kònzì nda i dré, ì dré nìle akódhi àdhi 'i ya dhi be dhi sè.

Yésu tatsí Gíká ni kúlí longóbe bvò Gàliláyà àdhya 'ásè

(A kònò kpà Lúkà 4:42-44)

³⁵ Drùbhí kínó, ngá pfùnìpfùnì sè dhi, Yésu dré pfòzo lile àrà móndí àko dhi na gò, kidhólé adrélé tà ta Gíká be. ³⁶ Símónà i arúpi ni íbe dhi ì dré ngàzo adrélé akódhi ni nda. ³⁷ I kòkisú akódhi dre dhi, ì dré tazoá drá dhi: «Móndyá títi dhi ì adré ámi nda.» ³⁸ Di akódhi logó àyi dré dhi: «Mà kòlì bhà àma làgàsè dhi i 'àsè, má kòlongóro kpà Gíká ni kúlí kònàle be dhi bvó. Tàko ko, tà nda tà má dré alizo 'òá dhi 'i.» ³⁹ Gò dré ngàzo tatsilé bvò wáyi Gàliláyà àdhya 'àsè, Gíká ni kúlí longóbe Yúdà ànzi ki lísámbò dzó i 'àsè, ìndí tírí kònzì ki drobe topfòle móndí i lésè.

Yésu tidrí agó àlo kàrí dré rùle dhi

(A kònò kpà Màtáyò 8:1-4; Lúkà 5:12-16)

⁴⁰ Kítú àlo dhi, agó àlo kàrí dré rùle dhi alì tá adhéle áyi kórókó títi Yésu kandrá, akódhi ni ti lizízó tazoá dhi: «Mi rínyí íbe kitswázó áma temvé tidrílé, mí kòlè dhi.» ⁴¹ Di Yésu dré kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè gò, drígá kidzìzo

akódhi ni tabè, tàzoá drá dhi: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpírìkpírì wà!» ⁴² Gbǎ kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo agó nda rúsè gò, dré adrízó.

⁴³ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré láti fèzo akódhi dré lizo, tà lazizó driá kònini: ⁴⁴ «Mí kònò dóro, mí kòlongóro tà kòdhi dhya àlo dré ko. Be ró dhi, mí lì mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro Gìkà dré ámi temvema sè ngóro Mósè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni, tadházóá mómí ì dré dhi, mí adrí dre káyà dhi.» ⁴⁵ Di, agó nda kòlì dre dhi, dré ína kídhózó adrélé tà atsálépi í rú nda ni longó ngádra 'á, adrézó rúbí ni ni 'o la'úlé. Ásà dhi, Yésu kitswá tá gòle véle file bhàandre àlo dhi na ngádra 'àsè bwà ko. Be ró dhi, adré tá ína adrélé àrà mómí àko dhi ì 'àsè. Di, tágba kònini dhi, mómí zyandre dhi ì adré tá angalé àrà títi ì lésè alile akódhi véle.

2

Yésu tídrí agó àlo pá be àbvò ro dhi

(A kònò kpà Mátáyò 9:1-8; Lúkà 5:17-26)

¹ Kítú àruka ì kòlavú dre dhi, Yésu dré gòzo gòle Kàpàrànwúmà na gò, à dré yizoá tàle dhi, akódhi ì bhàna. ² Di mómí zyandre lavúlé dhi ì dré alizo ru kímó gàle dzó nda léna bí. Àrà adrézó dhyá kí totó ndìndì kivi na dzó nda tí dhi tá véle yókódhó. Yésu dré tá adrerà'a Gìkà ni kúlí longó àyi dré dhi 'á dhi, ³ mómí àruka ì dré atsázó agó àlo pá be àbvò ro, àyi kí su ì dré adrélé adolé kíndri dri dhi be. ⁴ Di, mómí zyandre nda kí tà sè dhi, ì kitswá tá àyikya láti kisé fizo

ába Yésu véna bwà ko. Di ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda drina gò, dzó nda ni drì awú. Ì kòlò láti dre dhi, ì dré akódhi ni tirízó sille kíndri dré adrézó ayilé dríá dhi dri, Yésu kandrá. ⁵ Di Yésu kònò àyi ki tà ka ìka ì dre dhi, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma mvá, à trì ámi tàkonzì i dre.»

⁶ Di, tátírítrí kúlí tadhábhá àruka adrébhá tá lírílé kònàle dhi ì dré dhèzo adrélé kisúá àyi léna dhi: ⁷ «Dhya kòndi adré tà ta kònìni àdho tà sè? Adré ína Gíká ni dha! Adhi ni kitswá tàkonzì tri ni, kàdré ngbà 'í Gíká 'i kalóma ko dhi?»

⁸ Gbã kòdhwa, Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kisù kònìni àdho tà sè? ⁹ Tà kitswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kòndhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A trì ámi tàkonzì i dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí kidhó atsí to> dhi? ¹⁰ Má adré leá mì kòni dhi, Móndí ni Mvá rinyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Di dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: ¹¹ «Má adré tàá mí dré dhi: Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!» ¹² Gbã kòdhwa, agó nda dré ngàzo àyi kíndri do, pfòzo lile móndyá títi i misè. Di àyi títi nda ki líndrí dré gàzo bhwäbhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Gíká ni rú bha kùle, adrézó tàá dhi: «Mà nò rè tàdzí tà làsú be kònìni dhi ko!»

Yésu azí Lévi

(A kònò kpà Mátáyò 9:9-13; Lúkà 5:27-32)

¹³ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá pfòle tãpãriandre Gàliláyà àdhya làgana. Móndí zyan-dre lavúlé dhi ì adré tá alile akódhi véle gò,

dré adrézó àyi ki tadhá. ¹⁴ Dré tá adrérà'a lavúlé tǎpǎriandre nda mìlésè dhi 'á dhi, dré Léví Alàfáyò ni mvá ni nòzo adrérà'a lirilé mèdáyì lagirà na. Dré tǎzoá drá dhi: «Mí lebè ma!» Di Léví nda dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

¹⁵ Bvóá dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni ìbe Léví ni dzó na gò, ì dré lirizó mísá làgàsè adrélé ngá nya túmǎní mèdáyì lagíbhá ìbe bí, ìndì móndí adrélé nòle tǎkonzìbhá ro dhi ìbe bí. Tàko ko, móndí bí làsú be kònìni dhi ì adré tá Yésu ni lebè. ¹⁶ Di, tǎtrírí kúlí tadhábhá àruka adrèbhá tá kpà Fàrìsáyò ro dhi ì kònò akódhi adrérà'a ngá nya túmǎní móndí làsú be kònìni dhi ìbe dre dhi, ì dré ngàzo lizíá akódhi ni lebèbhá ì tí dhi: «Akódhi adré ngá nya túmǎní mèdáyì lagíbhá ìbe ìndì tǎkonzìbhá ìbe àdho tà sè?» ¹⁷ Yésu kòyi tà lizilé nda dre dhi, dré tǎzoá àyi dré dhi: «Móndyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gǎ kódzó ko na. Be ró dhi, móndyá drà ro dhi ì adré àyikya ndáà àyi. Má alì móndyá adrèbhá àyi ki no gyǎgya dhi ki azí kòdhya ko. Be ró dhi, má alì mána tǎkonzìbhá ki azí kòdhya.»

*A lizí Yésu tǎbirí mvòma ni tà dri
(A kònò kpà Mátáyò 9:14-17; Lúka 5:33-39)*

¹⁸ Kítú àlo dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi ni lebèbhá ì Fàrìsáyò ìbe dhi ì adré tá tǎbirí mvo. Di móndí àruka ì dré alizo lizíá Yésu tí dhi: «Yòwánì ni lebèbhá ì Fàrìsáyò kya ìbe dhi ì adré kó tǎbirí mvo, adrézó tà zi Gíká tí dhi, ámi lebèbhá ì adré di àyikya tǎbirí mvo ko àdho tà sè?» ¹⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Móndyá azilé gwányá làmó àdhya lé dhi ki kitswá tsì tǎbirí mvo, ì dré adrérà'a

túmání tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! I dré rè dhu adrérà'a tòkó líyí nda be àyi kòfalé dhi 'á dhi, ì kitswá tàbirí mvo ko. ²⁰ Di, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalésè gò, ì dré kidhózó adrélé tàbirí mvo lókyá nda sè.

²¹ Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasílépi dhi íbe dhi, dhi kítá tídhí ro dhi kítá àku nda dri ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, kítá tídhí nda ni kítá àku nda ni asé gò, kítá àku nda dré gòzo vélé lasílé lile drìdrì.

²² Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhi kíní dhìle adrézó vínò líkí, akùbhá dre dhi i léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, vínò tídhí nda ni abhò kíní àku nda ki lasí gò, vínò i kíní nda íbe dhi ì dré abízó títi. Asà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi i léna.»

Yésu Mírì sàbátù àdhya 'i

(A kònò kpà Mátáyò 12:1-8; Lúkà 6:1-5)

²³ Sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavúlé amvú ngánò àdhya i 'ásè gò, akódhi ni lebèbhá ì dré kidhózó adrélé ngánò lò'wa vu.* ²⁴ Gò Fàrisáyò ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mí nò rè ká! Àmi lebèbhá ì adré àyíkya tà àma ki tátírí kúlí dré adrélé logálé sàbátù tú dhi ni 'o àdho tà sè?»†

²⁵ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídì dré tá 'òle ì dré adrérà'a lemerè ro ìndì tàbirí íbe akódhi ni arúpi íbe dhi 'á dhi ko?

²⁶ Kòwánà ki kàdrì, Abiyàtára ni lókyá 'á dhi, Dàwídì nda fì tá Gíká ni dzó kàdrì na, mápà fèle Gíká dré dhi ni adó nyàle gò, dré kpà fèzoá àyi

* **2:23** 2:23 A kònò Dùtèrònómè 23:26. † **2:24** 2:24 A kònò Pfòma 34:21.

arúpi i dré nyàle. Tákò àma ki tátrítrí kúlí adré tá ina mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà ki tá kitswá nyàá dhi àyi.» ²⁷ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Gìká bhà móndí i adrélé sàbátù dré ko. Be ró dhi, bhà ina sàbátù adrélé móndí i dré. ²⁸ Di àsà dhi, Móndí ni Mv́a Mírì 'i, ndìndì Mírì sàbátù àdhyà 'i.»

3

*Yésu tídrí agó àlo dhi sàbátù tú
(A kònò kpà Mátáyò 12:9-14; Lúkà 6:6-11)*

¹ Sàbátù àzya tú dhi, Yésu dré gòzo file Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó na. Kònàle dhi, agó àlo drígá ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. ² Fàrìsáyò àruka ì adré tá tà ì dré kitswázó Yésu ni asíkì àsà dhi ni nda. Di ì adré tá akódhi ni m̀ ga, nòzoá ngalè akódhi ni agó nda ni tídrí sàbátù tú yà dhi.

³ Di Yésu dré tàzoá agó drígá be à'yo ró nda dré dhi: «Mí nga ámi totó móndyá títi dhi ki kító 'á.» ⁴ Gò dré lizízoá àyi títi nda i tí dhi: «Àma ki tátrítrí kúlí adré tà ángùdhi ni ka'í sàbátù tú dhi kòdhyà: adrélé tà dóro 'o dhi, kó ngalè adrélé tà kònzi 'o dhi? Adrélé móndí tídrí dhi, kó ngalè adrélé móndí pfu dràle dhi?» Di, ì logó àyikya kúlí ko.

⁵ Yésu dré móndyá í làgàsè kúru nda ki nòzo títi togóaswa sè. Di, akódhi ni togó tá kpà kizà ro, ì dré àyi ki togó 'òle tombálé dhi sè. Gò dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì ámi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó. ⁶ Gbà lókyá nda sè dhi, Fàrìsáyò nda ì dré pfòzo ru yi

móndyá ópí Eródè àdhya íbe, kitswázó láti nda Yésu ni p̄fũzo dràle dhi bvó.

Móndí zyandre lavulé dhi ì lebè Yésu

7-8 Amvolásà dhi, Yésu ì dré àyi ki vùzo lyà lebèbhá ni íbe lile tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya làgana. Di móndí zyandre lavulé dhi ì dré akódhi ni lebèzo. Ayi nda ì yi tá tà títi akódhi dré adrélé 'òle dhi ì gò, ì dré angázó bvò Gàliláyà àdhya lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, Yèrúsalmà lésè, bvò Idùmáyà àdhya lésè, Yòròdánè ni ta'á lésè, ìndì bvò Tírè ì làga Sídónà be dhi lésè, alile akódhi vélé.

9 Di Yésu dré tazoá àyi lebèbhá ì dré dhi, ì kòkisi bwátù bhàle ànyi í làga adrélé gànzi ró í dré, móndyá zyandre nda ì kòkipiró ì ko dhi bvó. 10 Tàko ko, akódhi tidrí tá móndí bí dhi ì gò, móndí drà twátwa íbe dhi ì dré adrézó adàle akódhi vélé, kitswálé akódhi ni tabè dhi bvó. 11 Di àyi tirí kònze íbe àyi léna dhi ì kàdré akódhi ni no dhi, ì adré tá adhéle akódhi kandrá, adrélé tetréle, adrézó tàá dhi: «Mi Giká ni Mvágó 'i!» 12 Di, Yésu adré tá ína àyi ki logá, ì kòtadháro móndí ì dré ì àdhi 'i ya dhi ko.

Yésu bhà móndí mudrí-drì-rì dhi ì twá adréle àpóstolò ì ró

(A kònò kpà Mátáyò 10:1-4; Lúkà 6:12-16)

13 Amvolásà dhi, Yésu dré lizo mbàle kòngò àlo drìna. Dré móndí í dré lèle azilé dhi ki azizó gò, ì dré alizo akódhi vélé. 14 Di dré móndyá mudrí-drì-rì nda ki bhàzo twá, àyi ki zizo àpóstolò ì ró, ì kàdréro túmání í be, ìndì í kàdréro àyi ki tibhù

Rúbí Tani longó be dhi bvó. ¹⁵ Dré kpà rĩnyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzi kì dro topfòle móndí ì lésè. ¹⁶ Ayi mudrí-drĩ-rĩ dré bhàle twá nda ì tá: Símónà (dré rú zìle Pétèró dhi), ¹⁷ Yàkóbhò Zèbèdáyò ni mvá, adrúpi ni Yòwánì be (Yésu dré àyi kì rú zìzo Bwànèrégè dhi ì; rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Bhù ni tadima ni ànziàgo ì»), ¹⁸ Andréyà, Filipò, Bàràtòlòmáyò, Mátáyò, Tòmá, Yàkóbhò Alàfáyò ni mvá, Tàdáyò, Símónà (adrélepi àtsi ró áyi sùrú ni tà sè dhi), ¹⁹ ìndì Yùdásì Ìsìkàrìyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá ì drígá dhi).

Yésu ni tà, tirí kònzi kì kàdrì àdhya be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 12:22-32; Lúkà 11:14-23; 12:10)

²⁰ Amvolàsà dhi, Yésu dré gòzo nzìle í bhàna gò, móndí zyandre dhi ì dré gòzo tódhyá ru kimó kònàle. Tà nda sè dhi, akódhi ì lebèbhá ni íbe dhi ì kitswá tá ndìndì ngá nya bwà ko. ²¹ Akódhi ni aró ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré alìzo kitswálé akódhi ni dri sùzo rúá dhi bvó. Tàko ko, ì adré tá tàá dhi, akódhi ni drĩ abí véle dre.

²² Di, tátírítrí kúlí tadhábhá angábhá Yèrúsalemà lésè dhi ì adré tá àyikya tàá dhi: «Akódhi Bèlèzèbùlè íbe í léna!*. Adré tirí kònzi kì dro topfòle móndí ì lésè, tirí kònzi kì kàdrì ni rĩnyí sè!»

²³ Di Yésu dré àyi nda kì azízó gò, tàzoá àyi dré kúlí alaala sè dhi: «Sàtánà ni kitswá Sàtánà ni dro pfòle móndí lésè ngìningìni ró? ²⁴ Opì

* **3:22** 3:22 Rú «Bèlèzèbùlè» kònìdhi tá rú àzya fèle Sàtánà dré dhi 'i.

ángùdhi mónnyá zàlá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyì kòfalésè dhi, òpì nda kitswá áyì totó bwà ko. ²⁵ Dzó ángùdhi mónnyá lá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyì kòfalésè dhi, dzó nda kitswá kpà áyì totó bwà ko. ²⁶ Kókpà kòdhi tìni, mónnyá Sàtánà ni rìnyí zàle dhi ì kàdré ru lanzí adrézó ru pfu àyì kòfalésè dhi, akódhi ni rìnyí nda kitswá áyì totó bwà ko. Be ró dhi, tà ni ni akí títí. ²⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo kitswá fìle agó kòmbá àlo dhi ni dzó na akódhi ni ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda bã sè 'íká ko dhi. Di kàdrò akódhi dre dhi, a ni kitswá ngá títí akódhi ni dzó na nda kì wu.

²⁸ Má adré tà bàti ta àmi dré: Gìká ni kitswá tàkonzì títí móndí ì dré adrélé 'òle dhi kì tri, túmání làdhá títí ì dré adrélé dhàle í rú dhi íbe. ²⁹ Di, dhya ángùdhi adrélépi ína làdhá dha Tírí Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkonzì tri tàdzí ko. Be ró dhi, tàkonzì nda ni adré akódhi dri kóná vésè kólyá.» ³⁰ Yésu tà tá tà nda kònìni, ì dré tá adrélé tàle dhi «Akódhi tirí kònzi íbe í léna» dhi sè.

Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi i

(A kònò kpà Mátáyò 12:46-50; Lúkà 8:19-21)

³¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi ì dré atsázó adrélé àyì kì totó kivi na. Gò ì dré móndí mùzo fìle Yésu ni azí. ³² Móndí zyandre dhi ì lirí tá adrélé akódhi làgàsè kúrú. Gò tàzoá drá dhi: «Ámi andre, ámi adrúpi i, ámi amvúpi íbe dhi ì adré ámi letè kivi na.» ³³ Di Yésu logó àyì dré dhi: «Áma andre i áma adrúpi íbe dhi ì àdhibhá 'i?» ³⁴ Dré mónnyá liríbhá í làgàsè kúrú nda kì nòzo títí gò, tàzoá dhi: «Mì nò rè

áma andre i áma adrúpi íbe kòni i ká! ³⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà Gìkà dré adrélé lèlè à kò'o dhi kì 'o dhi ína áma adrúpi 'i, áma amvúpi 'i, ìndì áma andre 'i.»

4

*Pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 13:1-9; Lúkà 8:4-8)*

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá adrélé tà tadhá tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya làga. Móndí zyandre lavúlé dhi ì dré ru kimólé akódhi làgàsè kúrú dhi sè dhi, dré mbàzo lirílé bwátù adrélépi yí mǐle dhi na, móndyá zyandre títi nda ì dré adrérà'a tǎpǎriandre mǐle dhi 'á. ² Dì dré kídhózó tà bí dhi kì tadhá àyi dré pídhígó sè, adrézó tàá dhi:

³ «Mì yi rè ká! Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lǐle kórì ri àyi amvú na. ⁴ Dré tá adrérà'a kórì ri dhi 'á dhi, kórì àruka ì ledhé tá láti mǐle gò, àrì ì dré adàzo tetéá títi. ⁵ Kórì àruka ì ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kǐnì íbe tsà dhi dri. Ì dré apfòzo mbèlè, kǐnì dré nzile ko dhi sè. ⁶ Dì, kítú kòka dre dhi, dré àyi kì zàzo 'yòle, àyi kì kídrì dré fǐle kǐnì na dóro ko dhi sè. ⁷ Kórì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé. Kùtsí nda dré mbàzo àyi kì amó gò, ì dré lò'wa 'àzo ko. ⁸ Dì, kórì àruka ì ledhé tá àyíkya kǐnì dóro dri gò, ì dré apfòzo mbàle lò'wa 'a dóro. Alo ni 'a lò'wa nyadhi-àlo-dri-mudrí, àzya ni nyadhi-na, àzya ni nyadhi-nzi.» ⁹ Yésu gò tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yǐzo dhi kòyi!»

Yésu ngi tà í dré adrézó tà ta móndí í dré pídihígó sè dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:10-17; Lúkà 8:9-10)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré tá adrérà'a kalóma dhi 'á dhi, akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi í túmǎní móndyá adrèbhá tá àyi kì kimó akódhi làga dhi íbe dhi, ì dré alizo akódhi ni lízì pídihígó dré adrélé pìle dhi kì tà sè. ¹¹ Dì dré logózóá àyi dré dhi: «Gìká fè àmì dré tògyá áyi Opì ni tà lùzu ró dhi ni nìzo. Dì, móndyá kìvì na dhi í dré dhi, má adré tà títi dhi kì ta pídihígó sè, ¹² kitswálé:

«ì kàdré gba ngá no yà dhi,
 ì kàdréro ngá ì dré adrélé nòle nda kì atógyà ko,
 ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhi,
 ì kàdréro tà ì dré adrélé yìle nda kì àndu ni ko.
 Kònò kàdré tá kònìni ko dhi, ì ni tá àyi kì togó
 adzá má véle gò,
 má dré àyi kì tàkonzì trizo!»*

Yésu ngi pídihígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:18-23; Lúkà 8:11-15)

¹³ Dì Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì nǐ tsì pídihígó kòdhi ni àndu ko? Mì ni dì pídihígó àruka títi dhi kì àndu ni ngìningìni ró? ¹⁴ Agó adrélépi kórì rì nda adré Gìká ni kúlì rì kòdhyà. ¹⁵ Móndí àruka ì adré kúlì nda ni ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé láti mìle nda ì tíni. Ì kòyi kúlì nda dre dhi, Sàtánà adré ndiri atsálé kúlì rìle nda ni tingá àyi kì togó lésè. ¹⁶ Móndí àruka ì adré Gìká ni kúlì ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé bvò kírà ro dhi dri nda ì tíni. Ì

* **4:12** 4:12 A kònò Esáyà 6:9-10.

kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ndiri ka'íá arí sè. ¹⁷ Di, ì dré adrélé kúlí nda ni tayí adrélé tìle àyi ki togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í tròle rúá lókyá tsà sè. Di kàdré tà ì dré adrézó kizà nya ásà dhi 'i yà, ngalè tà adrézó àyi ki mǐ pfo kúlí nda ni tà sè dhi 'i yà dhi, ì adré àyi ki tà ka'íka'í nda ni tayí mbèlè. ¹⁸ Mòndí àruka ì adré Giká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhéle kùtsí kòfalé nda ì tìni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, ¹⁹ tà bvò kòndi àdhya adrébhá àyi ki togó 'o lanzìle dhi i, ngá lovó adrélépi àyi ki lití dhi, ìndì lovó kònzì twátwa dhi ì adré file àyi ki togó na kúlí nda ni amó gò, dré adrézó lò'wa 'a ko. ²⁰ Di, mòndí àruka ì adré àyikya Giká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhéle kǐní dóro dri nda ì tìni. Ayi nda ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ka'íá gò, ì dré adrézó lò'wa 'a dóro. Alo ni adré lò'wa 'a nyadhi-àlo-dri-mudrí, àzya ni nyadhi-na, àzya ni kó nyadhi-nzi.»

*Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Lúkà 8:16-18)*

²¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «À adré gà tsì tálà dhi bhàle lǐdrí zàna yà, kó ngalè lánzá zàna yà dhi be? Tàdzí ko! A adré zakó dhíá bhàle zá kuru mǐsá drǐna. ²² Tàko ko, à ni tà títì zùle zùzù dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títì lùzu ró dhi ki 'o apfòle ngádra 'á. ²³ Dhya ángùdhi adrélépi bíbhále ìbe tà yǐzo dhi kòyi!»

²⁴ Gò tàá àyi dré dhi: «Lè mǐ kàdré tà mǐ dré adrélé yǐle dhi ki kisù dóro! Mǐ kàdré tà yi dóro dhi, Giká ni àmǐ ki fe adrélé tà nda ki àndu ni dóro lavúlé. A ni ndìndì tà mǐ dré nǐle nda ki drǐ tǐmbà. ²⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi tà nǐlepi bí dhi

dré dhi, à ni tà dré nìle nda ki drì timbà. Di, dhya ángùdhi tà nìlepi ko dhi dré dhi, à ni ndàndi tà tsà dré nìle dhi ni tingá.»

Tà tadhále kórì adrélepi mbàle áyi tàndi sè dhi ni tà rú dhi

²⁶ Yésu gò tàá dhi: «Gìká ni Opì sù ngóro kórì dhya àlo dré rìle bvò dri dhi tìni. ²⁷ Dhya nda kàdré ayilé ngátsi sè yà, kó ngalè kàdré ngàle kítú sè yà dhi, kórì nda adré apfòle mbàle, tágba dhya nda dré nìzoá ngalè tà nda adré ru 'o ngíni ya dhi ko dhi. ²⁸ Bvò nda ni tàndi adré kórì nda ni 'o adréle lò'wa 'a dhi nì. Kórì nda adré rè zyà apfòle mbì ro gò, drì ni dré adrézó pfòle gò, dré adrézó lò'wa 'a. ²⁹ Lò'wa nda ì kòka dre dhi, dhya nda adré méngerè adó adrézó lwáá. Tàko ko, lókyá adrézó lò'wa nda ki akónà dhi kitswá dre.»

Tà tadhále mùtádi lò'wa ni tà rú dhi
(*A kònò kpà Mátáyò 13:31-32, 34; Lúkà 13:18-19*)

³⁰ Yésu gò tàá dhi: «Má ni kitswá Gìká ni Opì ni tà tadhá àdho ngá rú? Kó ngalè, má ni tà ni ni tadhá kúlí alaala ángùdhi sè? ³¹ Opì nda sù ngóro mùtádi lò'wa tìni.† Lò'wa nda konyókonyó mvá lavúlé lò'wa àruka títí adréle rìle bvò dri dhi ì rúsè. ³² Di, à kàdré lò'wa nda ni ri dhi, adré ína apfòle mbàle atsálé kàdrì ngá àruka títí adréle kidhíle amvú 'á dhi ki lavú. Adré mbàle áyi kólá

† **4:31** 4:31 Yúdà ànzi ì adré tá mùtádi lò'wa kònìdhi ni ri àyi kì amvú na, adrézó lò'wa ni ni lomvó, adréle dàle mányàngá na. Tágba mùtádi lò'wa nda dré adrézó tsámvá lavúlé dhi, adré mbàle tsàle byá méterè na dhi na.

ki lebhé í rúsè kàdrìkàdrì gò, àrì ì dré adrézó bhà si drìlána líndrí ni ni tà sè.»

³³ Dì Yésu adré tá Giká ni kúlí tadhá àyi dré kúlí alaala bí làsú be kònini dhi i sè, tsàle ì dré kɪtswázó tà nda ki àndu ni bwà ko dhi na. ³⁴ Adré tá tà àlo tadhá àyi dré kúlí alaala àko dhi ko. Dì, ì dré adrérà'a lebhébhá ni íbe àyi pátí dhi 'á dhi, adré tá ína tà títi nda ki àndu ngi àyi dré.

Yésu kíkí lyãandre

(A kònò kpà Mátáyò 8:23-27; Lúka 8:22-25)

³⁵ Kítú nda ni ìndró sè dhi, Yésu dré tàzoá áyi lebhébhá i dré dhi: «Mà kòzya tãpãriandre ni ta'á na.» ³⁶ Dì akódhi ni lebhébhá nda ì kòtombà bwátù dré tá adrézó lána dhi na dre dhi, ì dré móndyá zyandre nda ki tayízó gò, kidhózó adrélé zyàle ta'á na. Bwátù àruka ì adré tá kpà zyàle túmání àyi íbe. ³⁷ Gbã kòdhwa, lyãandre gú dhi dré ngàzo adrélé vîle tãpãriandre nda mi. Yì adrélépi longalé dhi dré adrézó lodàle bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òle arílé. ³⁸ Dì, Yésu adré tá ína ayí ko àmvòràmvò kùsé dri. Gò akódhi ni lebhébhá nda ì dré akódhi ni torózó, tàzoá drá dhi: «Tadhálépi, mà adré dràle! Tà nda tsì tà tàko 'i mí dré?»

³⁹ Dì Yésu dré ngàzo ligílé lyãandre nda dri, tàzoá tãpãriandre nda dré dhi: «Mí kíkí mi adrélé kírì!» Lyãandre nda dré rìzo adrélé kírì gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii. ⁴⁰ Dì Yésu dré tàzoá áyi lebhébhá i dré dhi: «Mì adré ngá ro àdho tà sè? Ami dhu rè tà ka'íka'ì àko?»

⁴¹ Tirì dré gàzo àyi léna bí gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá ína àdhi 'i,

ndìndì lyãandre i tãpãriandre be dhi ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle ni?»

5

Yésu tídrí agó àlo tírí kònzi íbe í léna dhi

(A kònò kpà Mátáyò 8:28-34; Lúkà 8:26-39)

¹ Ì kòzya tãpãriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gèrásà kya na.* ² Yésu kàsí bwátù lésè dre dhi, agó àlo tírí kònzi íbe í léna dhi dré apfòzo ngbõ ró mógó lésè kitswálé ru kisú akódhi be. ³ Agó nda adré tá ína ayílé mógó 'ásè. Dhya àlo kitswá tá vélé akódhi ni ru 'ìle ndìndì nyìrì sè bwà ko. ⁴ Tàko ko, vèsè be bí, à adré tá akódhi ni pá kí tí'ì kómvé sè, adrézó akódhi ni drígá kí tí'ì nyìrì sè. Dì, akódhi adré tá ína nyìrì nda kí tikí, adrézó kómvé nda kí toṅò. Dhya àlo kitswálépi akódhi ni bha áyi rìnyí zàle bwà dhi tá yókódhó. ⁵ Kítú sè ìndì ngátsi sè dhi, akódhi adré tá tatsílé tetrébe mógó 'ásè ìndì kòngó i drìsè, adrézó áyi rúbhá tìsì kírà sè.

⁶ Dì akódhi kònò Yésu vwàvwà ro dre dhi, dré ngàzo aralé adhéle áyi kórókó titì akódhi kandrá. ⁷ Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Yésu, Gíká kurú na dhi ni Mváagó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'í? Má adré ámi ti lizí Gíká ni rú sè, mí kò'oró ma kònzi ko!» ⁸ Tà tá kònìni tàko ko, Yésu tà tá drá dhi: «Tí'í kònzi, mí pfò agó kònìdhi lésè!» ⁹ Gò Yésu dré lizízoá tíá dhi: «Ámi rú àdhi?» Akódhi logó drá dhi: «Áma rú <Zyandre>. Angyá ko, àma

* **5:1** 5:1 Mòndyá zile Gèrásà i ró kòni i, Mátáyò adré zìá Gàdàrà i ró. A kònò Mátáyò 8:28. Ayi nda ki bvò tá tãpãriandre Gàliláyà àdhya ni ta'á na, kítú dré apfòrà lésè.

agó kòndi léna dhi bǐ.» ¹⁰ Di tirí kònze nda dré dhèzo adrélé ngòle Yésu rú, kòmùró àyi pfole bvò nda 'àsè ko dhi bvó.

¹¹ Ayi làgana kònàni dhi, tìgá ki pǎri andre adré tá ngá nya kòngó drina. ¹² Di tirí kònze nda ì dré Yésu ni ti lizízó tàzoá dhi: «Mí kòmù àma lile tìgá kòna i véna wà, mà kòtifíró àyi léna be dhi bvó.» ¹³ Yésu dré ka'izoá. Di tirí kònze nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lile tífílé tìgá nda ì léna. Gò tìgá ànyànyì ngùlù-rǐ nda ì dré ndizo títi kòngó nda ni gòlòko 'àsè, ledhéle tǎpǎriandre na, yǐ mvu gò, todràzo.

¹⁴ Gò tìgá nda ki líkíbhá ì dré ngàzo ràle tà lavúlépi nda ni rúbí longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú 'àsè. Di móndí zyandre dhi ì dré apfòzo tà nda ni no. ¹⁵ I kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré agó tá tirí kònze zyandre íbe í léna nda ni nòzo adrérà'a lírìlé Yésu làga. Akódhi tá kítá íbe í rú, ìndì tà kisùkisù íbe dóro. Di tirí dré àyi ki 'òzo lavúlé. ¹⁶ Gò dhya tà nda ki nobhá mǐ sè dhi ì dré tà atsábhá agó tá tirí kònze íbe nda rú, ìndì tìgá i rú dhi ki titízó àyi dré. ¹⁷ Di àyi nda ì dré ngàzo Yésu ni ti lizí, kòngaró àyi ki bvò 'àsè be dhi bvó.

¹⁸ Yésu dré tá adrérà'a mbàle bwátù na dhi 'á dhi, agó tá tirí kònze íbe í léna nda dré akódhi ni ti lizízó, ì kòlìró tùmání. ¹⁹ Di, Yésu dré akódhi ni logázó, tàzoá drá dhi: «Mí nzi mí bhàna, ámi sùrú na. Mí títi àyi dré tà títi Mírì dré 'òle mí dré dhi i, ìndì akódhi bhà ámi kizà ngíni ya dhi.» ²⁰ Di agó nda dré ngàzo lile tà títi Yésu dré 'òle í dré dhi ki longóbe bhàandre zǐle Mudrí dhi i 'àsè. Di móndyá títi dhi ì adré tá akódhi ni yi síbhále be ngbo.

Yésu tidrí tòkó àlo dhi, ìndì tingá Yàyìrò ni mvaťòkó dràdrà lésè

(À kònò kpà Mátáyò 9:18-26; Lúkà 8:40-56)

²¹ Yésu kògò azyalé tǎpǎriandre nda ni ta'á lésè bwátù sè dre dhi, móndí zyandre lavulé dhi ì dré ru kimózó akódhi làgàsè kúrú tǎpǎriandre mǐle. ²² Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó ni kàdrì ki àlo rú be Yàyìrò dhi dré kpà atsázó kònàle. Dì kònò Yésu dre dhi, dré adhézó akódhi pá, ²³ akódhi ni ti lizí tà tàndi ró tazoá dhi: «Áma zapi ànyíànyi dràdrà mǐle. Mí alí ámi drígá bha akódhi dri wà, kàdríró adrélé lídrì be!» ²⁴ Dì Yésu ì dré ngàzo adrélé lǐle akódhi be. Móndyá zyandre lavulé nda ì dré kpà adrézó akódhi ni lebè, adrézó àyi ki tri rúàsà.

²⁵ Dì àyi nda i kòfalé dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúàsà kóná be mudrí-drì-rì dhi tá be. ²⁶ Akódhi nda nya tá kizà lavulé kódzó bǐ dhi i drígá. Kizá tá ngá í drígàsè akíle títi wóyá. Dì, kàrí nda adré tá vélé ràle rúàsà lǐle drìdrì. ²⁷ Dì kòyi Yésu ni tà dre dhi, dré lavúzó móndyá zyandre nda i kòfalésè, atsálé ànyi Yésu àmvolésè gò, akódhi ni kítá ti tabè. ²⁸ Angyá ko, adré tá ína kisùá dhi: «Má kòtabè ngbà 'í akódhi ni kítá ti kòdhya dhi, má ni adrí.» ²⁹ Gbǎ kòdhwa, kàrí adrélépi ràle rúàsà nda dré akízó gò, dré atógyàzoá í rú dhi, í adrí àyi kizà nda lésè dre.

³⁰ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré kpà atógyàzoá í rú dhi, rǐnyí pfò tá í lésè dre. Dré àyi alázó móndyá zyandre nda i kòfalé gò, liziá dhi: «Àdhi tabè kítá mána nì?» ³¹ Akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Mí nò zakó móndyá zyandre kòni ì adrérà'a àyi ki tri mí rúsè dhi 'í! Mí adré di

lizíá dhi, «Adhi tabè ma nì» ya dhi ngíni?» ³² Di, Yésu dré gòzo vélé adrélé mónnyá í lagàsè nda ki no, nìzoá ngalè àdhi 'o tà nda nì ya dhi. ³³ Tòkó nda kàtógyà tà atsálépi í rú dhi dre dhi, dré alìzo lyabe tirì dré adhéle akódhi pá gò, tà í dré 'òle nda nì ta drá ngádra 'á. ³⁴ Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Áma zapi, ámi tà ka'ika'í tidrí mi dre. Mí lì togó be kìdríkìdri. Mí adrí kizà mína lésè dre.»

³⁵ Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, móndí àruka angábhá Yàyíró, lísámbò dzó nì kàdrì nda bhàlésè dhi ì dré atsázó tàá drá dhi: «Ámi zapi drà dre. Tà adrézó gòle dhya tà tadhálépi dhi nì lagù ásà dhi àdho tà 'i?» ³⁶ Di, Yésu dré ína kúlí nda nì ka'izo yìle ko. Gò dré tàzoá Yàyíró dré dhi: «Mí ro ngá ko. Mí kòka'í ngbà 'í ka'ika'í.»

³⁷ Di dré móndí àzya ka'izo lile í vésè ko, ka'í ngbà 'í Pétèró, Yàkóbhò, tsàle adrúpi nì Yòwánì be dhi ì kòdhya. ³⁸ Ì kòtsa Yàyíró bhàna dre dhi, Yésu dré nòzoá dhi, mónnyá títi dhi ki drì abíabí gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé lúlù be.

³⁹ Di kòfì dzó nda na dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi ki drì abíabí gò, mì dré adrézó àwó ngo àdho tà sè? Mvámvá kòdhi drà ko. Adré ína ayí ko.» ⁴⁰ Gò ì dré dhèzo adrélé akódhi nì gu. Di Yésu dré àyi ki 'òzo pfòle títi kivi na. Dré mvámvá nda nì atá ki drìzo andre nì íbe, ìndì àyi lebèbhá na nda íbe gò, fizo àyi íbe àrà mvámvá nda dré adrézó dhi na. ⁴¹ Dré akódhi nì drígá rùzo, tàzoá drá dhi: «Tàlità kúmì!» (Kòdhi adré làá tàle dhi: «Mvátòkó, má tà mí dré dhi, mí nga!») ⁴² Gbă kòdhwa, mvátòkó adrélépi tá kóná

ɪbe mudrí-drì-rì nda dré ngàzo kidhólé atsi to. Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwábhwa. ⁴³ Gò Yésu dré àyi ki kodzózó tà tándi ró tàzoá dhi, ì kòlongó tà nda dhya àlo dré ko. Dré tàzoá dhi, ì kòfè ngá mvámvá nda dré nyàle.

6

Nàzàrètàbhá ì ka'ì Yésu ko
(*A kònò kpà Mátáyò 13:53-58; Lúkà 4:16-30*)

¹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na.* Akódhi ni lebèbhá ì lì tá kpà tùmání akódhi be. ² Sàbátù kàtsá dre dhi, dré kidhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzì ki lisámbò dzó na. Gò móndyá zyandre nda ì dré adrézó akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi kisú ína tà kòdhi ì ángwà? Tògyá fèle drá kònìni nì àdho tògyá 'i? Kisú kpà rìnyí adrézó tà líndrìga ró dhi ki 'o àyi tándi nì drìgá sè dhi ángwà? ³ Akódhi kòndi tsì dhya adrélépi fa ledé dhi 'i ko? Akódhi tsì Màríyà nì mvá 'i ko? Adrúpi nì ì tsì Yàkóbhò, Yósè, Yúdà tsàle Símónà ko? Amvúpi nì ì àma kòfalé ko?» Di tà nda sè dhi, ì kitswá tá Yésu ni ka'ì bwà ko. ⁴ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «À adré ngbà 'í pròfétà nì líndrì bha ko dhi akódhi nì tándi bha, akódhi nì sùrú 'á, ìndì akódhi nì dzó 'á.» ⁵ Di akódhi kitswá tá tà àzya líndrìga ró dhi ni 'o kònàle ko, bhà ngbà 'í àyi drìgá dràbhá àruka ì dri, àyi ki tidrízó dhi kòdhya. ⁶ Di akódhi

* **6:1** 6:1 Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kònìdhi tá Nàzàrètà 'i. A kònò Lúkà 4:16; Mátáyò 13:54.

ni líndrí adré tá gále, ì dré tá adrélé tà ka'íkà'í àko dhi sè.

Yésu tìbhù àyì lebhèhá mudrì-drì-rì dhi ì lile àzì na

(A kònò kpà Mátáyò 10:5-15; Lúkà 9:1-6)

Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsílé tà tadhábe bhà àlo àlo títi bvò nda lé dhi ì 'àsè.

⁷ Dré àyì lebhèhá mudrì-drì-rì dhi kì azízó, rìnyí fèzo àyì dré kitswázó tirí kònzì kì bha àyì pálé gò, dré kídhózó àyì kì tìbhù lile rì rì àzì 'o.

⁸ Dré tá adrerà 'a àyì kì tìbhù dhi 'á dhi, lazì tà àyì dri kònini: «Mì do ngá àlo dhi atsí sè ko, ngbà 'í kùtù fa kòdhya. Mì kòdo mápà 'i yà, kòmvo 'i yà, kó ngalè làfa 'i yà dhi àmi rú ko. ⁹ Mì asó kámókà, di, mì kòdo kítá agá lésè dhi ni àzya ko. ¹⁰ Dzó ángùdhi mì dré dra fìzo lána dhi, mì kàdré ayilé kònàle tsàle kítú mì dré dra ngàzo bhà nda 'àsè dhi tú. ¹¹ Bhà ángùdhi dra àmi kì ka'izo dòle lána dóro ko yà, kó ngalè àmi kì kúlí yìzo ko yà dhi na dhi, mì kòpfò 'àsà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyì kì tà títi dre.»

¹² Di Yésu ni lebhèhá nda ì dré ngàzo lile longóaba móndí ì dré dhi, ì kòladzá àyì kì togó agòzo Gìká vélé. ¹³ Ì adré tá tirí kònzì bí dhi kì dro móndí ì lésè, adrézó dò da dràbhá bí dhi ì dri, adrézó àyì kì tidrí.

Yòwánì bàtìsimò fèlepi ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 14:1-12; Lúkà 9:7-9)

¹⁴ Di ópí Èródè dré tà nda kì rúbí yìzo. Tàko ko, Yésu ni rúbí la'ú tá bvò nda 'àsè títi. Móndí àruka ì adré tá tàá dhi: «Yòwánì Bàtìsimò fèlepi angá ína dràdrà lésè nì! Asà dhi, akódhi rìnyí íbe

adrézó tà líndrígá ró dhi ki 'o.» ¹⁵ Aruka ni ì adré tá tàá dhi: «Akódhi Elíyà 'i.» Aruka ni ì adré kó tàá dhi: «Akódhi pròfétà 'i, ngóró pròfétà atú dhi ki àlo t́ni.» ¹⁶ Di, Èródè kòyi tà adrélé tàle nda ì dre dhi, dré ína tàzoá dhi: «Yòwánì má dré drě 'òle lile kòdhi angá ína dràdrà lésè nì.»

¹⁷ Tàko ko, Èródè nda 'o tá Yòwánì rùle adròle, bhèle bǎdzó na dhi nì. 'O tá kònnì áyi adrúpi Filípò ni tòkó, Èròdíyà, í dré tá dòle mòle tòko ró dhi ni tà sè. ¹⁸ Angyá ko, Yòwánì adré tá tàá Èródè dré dhi: «Kitswá mí dré adrézó ámi adrúpi ni tòkó íbe dhi ko.» ¹⁹ Asà dhi, Èròdíyà nda adré tá togó kònzì bha Yòwánì rú. Adré tá akódhi ni le pfùle dràle, di, kitswá tá ína tà 'o bwà ko. ²⁰ Tàko ko, Èródè nǐ ína tàle dhi, Yòwánì tá móndí gyǎgya ìndì lólo dhi 'i dhi be. Di adré tá akódhi ni ro, adrézó sùle rúá. Adré tá kpà akódhi ni kúlí le yìle, tǎgba akódhi ni drě dré tá adrézó abílé tò kúlí nda ì sè dhi.

²¹ Di, lókyá Èròdíyà dré kitswázó tà 'o bwà dhi dré atsázó. Kítú Èródè ni t́izo ásà dhi sè dhi, akódhi dré gwányá 'òzo áyi àzibhá ki kàdrì ì dré, sòdá ki kàdrì ì dré, ìndì móndí kàdrì àruka Gáliláyà àdhya ì dré. ²² Gò Èròdíyà ni zapi dré apfòzo ngá to Èródè ì kandrà móndyá dré azilé gwányá nda lé dhi íbe, àyi ki togó 'òzo kinílé tò. Di ópí nda dré tàzoá mvátòkó nda dré dhi: «Mí zi ngá ángùdhi mí dré adrélé lèle dhi má tí, má kòfèró mí dré.» ²³ Dré mòmndrà sizo tàzoá drá dhi: «Ngá ángùdhi mí dré dra zìle má tí dhi, má ni fèá mí dré, kàdré gba áma òpì lanzílé 'a be rǐ dhi ni àlo 'i yà dhi.» ²⁴ Gò mvátòkó nda dré

pfòzo lizíá áyi andre tí dhi: «Má kòzi àdho ngá kòdhya ya?» Andre ni logó dhi: «Mí kòzi Yòwánì Bàtísimò fèlepi ni drì kòdhya.» ²⁵ Dì mvátòkó nda dré gòzo tsàle mbèlè ópí nda véna, tàá drá dhi: «Má lè mí kàfè má dré Yòwánì Bàtísimò fèlepi ni drì kònwa sǎnì na.» ²⁶ Gò ópí nda ni togó dré kizà nyàzo lavúlé tà nda sè. Dì, mònдрà dré tá síle móndyá azilé nda ì kandrá dhi ì sè dhi, lè ína tà zìlè í tí nda gàle ko. ²⁷ Dré ndiri sòdá ki àlo mùzo lile kitswálé Yòwánì ni drì li, kògòrò agòle ába be dhi bvó. Dì sòdá nda dré lizo Yòwánì ni drì li bǎdzó na gò, ²⁸ drì nda ni adózó sǎnì na, alizo fèá mvátòkó nda dré. Gò akódhi nda dré fèzoá áyi andre dré. ²⁹ Dì Yòwánì ni lebebhá ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré tsàzo akódhi ni àbvò do lizo bhàá mógó na.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi ì dré

(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Lúkà 9:10-17; Yòwánì 6:1-14)

³⁰ Apóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhi, ì dré àyi ki kimózó akódhi làga, tà tíí ì dré 'òle ìndì tadhálé dhi ki tíí drá. ³¹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì, mà kòlìró àma pátí lovolé tsà àrà móndí àko dhi na.» Tà tá kònìni tàko ko, móndí zyandre dhi ì adré tá alìle, adrelé gòle gò, Yésu ì dré ndìndì adrezó lókyá ngá nyàzo dhi íbe ko.

³² Ì dré dì tombàzo bwátù na kitswálé lile àyi pátí àrà móndí àko dhi na dhi bvó. ³³ Dì, móndí bí àyi ki nobhá lǎrà'a dhi ì nì tá àrà ì dré tá adrezó lile lána dhi be. Gò móndí zyandre dhi ì dré ngàzo bhàandre tíí dhi ì lésè, ràle pá sè tsàle

àrà nda na drìdrì Yésu i kandrána. ³⁴ Di Yésu kàsí bwátù lésè dre dhi, dré móndyá zyandre lavulé nda ki nòzo gò, kizà dòzo áyi togó na àyi ki tà sè. Tàko ko, àyi tá ngóro kábilígyà adrèbhá àyi ki líkílépi àko dhi i tìni. Di dré kidhózó adrélé tà bí dhi ki tadhá àyi dré.

³⁵ Ìndró kàndrì dre dhi, akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Kòndhi àrà bhà àko dhi 'i, ìndì lókyá lavú dre. ³⁶ Mí kòfè di láti móndyá zyandre kòni i dré lizo mányàngá gi nyàle gbàbhú 'ásè ìndì bhà àma làgàsè dhi i 'ásè wà.» ³⁷ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi, mì fè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» I gò tàá drá dhi: «Mà kòlì tsì làfa lò'wa kámá-rì dhi ki kizá ngbà, mápà gìzo kitswálé fèle àyi títi dhi i dré nyàle?»† ³⁸ Di Yésu lizí àyi tí dhi: «Àmi mápà íbe ángopí? Mì lè nòá.» I kòlì nòá dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Àma mápà íbe nzi, ìndì kosyá íbe rì.»

³⁹ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi, ì kòtukù móndyá títi nda i lírìlé mbìlìdrì drìsè. ⁴⁰ Gò àyi nda ì dré lírízó ngbungbu nyadhi-nzi, ìndì nyadhi-rì-drì-mudrí. ⁴¹ Di Yésu kádó mápà nzi nda i kosyá rì nda íbe dre dhi, dré mì tingázó kurú na bhù na, tà tani zìzo Gìká tí ngá nda i dri. Dré mápà nda ki tonòzo lanzílé áyi lebèbhá i dré, ì kòlanzìró móndyá zyandre nda i dré. Dré kpà kosyá rì nda ki lanzízó àyi títi dhi i dré. ⁴² Di àyi

† 6:37 6:37 A adrè tá làfa lò'wa kòndhi ni rú zi «dènári». Dènári àlo dhi tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i. Di làfa lò'wa kámá-rì kòni i tá làgì kàdrì 'i.

títí nda ì dré nyàzoá p̄izo. ⁴³ Gò akódhi ni lebèbhá ì dré mápà nda ki àmbí kosalá íbe dhi ki lokózó gàle kánzì mudrí-drĩ-rĩ dhi ì sè bíbi. ⁴⁴ Ago ngá nda ki nyabhá dhi ì tá ngùlù-nzi.

Yésu to atsí tǎpǎriandre dr̄isè

(A kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Yòwànì 6:15-21)

⁴⁵ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré áyi lebèbhá ki 'òzo l̄ile mbàle bwátù na, ì kòzyaró dr̄idr̄i í kandrána tǎpǎriandre ni ta'á na, Bètèsàyídà na. Tàko ko, lè tá rè zyà láti fèle mónyá zyandre nda ì dré l̄izo 'íká. ⁴⁶ Kòlazí àyi tí dre dhi, dré mbàzo kòngò àlo dr̄ina kitswálé tà ta Gíká be.

⁴⁷ Ngá kàni dre dhi, Yésu ni lebèbhá ì tá bwátù na tǎpǎriandre nda ni kítógá na. Di, akódhi tá ína kalóma bvò dri. ⁴⁸ Dré nòzoá dhi, áyi lebèbhá nda ì adré tá ru lagù kápí sè kitswálé bwátù zi l̄ile dr̄idr̄i, lyǎandre dré adrélé v̄ile sínyà dri àyi rú dhi sè. Di ngátsi kítógá àmvolésè dhi, dré ngàzo adrélé atsí to tǎpǎriandre dr̄isè, adrézó l̄ile áyi lebèbhá nda ì véna, adrélé 'òle àyi ki lavú. ⁴⁹ Ì kònò akódhi adrérà'a atsí to tǎpǎriandre dr̄isè dre dhi, ì dré kisùzoá dhi, kòdhi tá móndí líndrí 'ì gò, ì dré ngàzo tetrélé. ⁵⁰ Tàko ko, àyi títí dhi ì nò tá akódhi gò, tir̄i dré gàzo àyi léna bí. Di, gbǎ kòdhwa, Yésu dré tǎzoá àyi dré dhi: «Mì tsi togó! Ma 'i. Mì ro ngá ko!» ⁵¹ Dré mbàzo bwátù na àyi véna gò, lyǎandre nda dré r̄izo adrélé kíri. Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwǎbhwa. ⁵² Angyá ko, tà líndríga ró Yésu dré 'òle mápà ni tà sè nda f̄i tá dhu rè àyi dr̄ina ko, àyi ki togó dré tá adrélé tòmbatòmba dhi sè.

*Yésu tídrí dràbhá i bvò Gènèsàrétè àdhyà na
(A kònò kpà Mátáyò 14:34-36)*

⁵³ I kòzya tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gènèsàrétè àdhyà na. ⁵⁴ I dré tá adrérà'a apfòle bwátù lésè dhi 'á dhi, móndyá kònàle dhi ì dré ndiri Yésu ni nòzo nìle kyá. ⁵⁵ Di ì dré ngàzo tatsíle bvò nda 'ásè títi, adrélé dràbhá ki adó ká'yá i dri, adrézó alìle àyi íbe àrà ángùdhi ì dré yìzoá akódhi lána dhi lé. ⁵⁶ Di àrà títi Yésu dré adrézó lile dhi i 'ásè dhi, gba kàdré bhàandre 'i yà, bhà 'i yà, kó ngalè gbàbhú 'i yà dhi, móndí ì adré tá àyi ki dràbhá ki adó alìzo àyi íbe àrà adrézó ngá lagí dhi i 'ásè. Di ì adré tá akódhi ni ti lizí, kòtayíró dràbhá nda i adrélé ngbà 'í àyi kítá ti tabè kòdhyà. Di àyi títi adrèbhá tabèá nda ì adré tá adrílé.

7

*Gìká ni kúlí bhèma adrézó móndí ki labhi lebè
dhi
(A kònò kpà Mátáyò 15:1-9)*

¹ Kítú àlo dhi, Fàrìsáyò i tǎtrítrí kúlí tadhábhá àruka angábhá Yèrúsalémà lésè dhi ì alì tá ru kimó Yésu làga. ² Gò ì dré nòzoá dhi, akódhi ni lebèbhá ki àruka ì adré tá ngá nya drígá be ndí ró. Kòdhi adré tàá dhi, ì adré tá ngá nya drígá dzi àko ró. ³ (Tàko ko, Fàrìsáyò i Yúdà ànzi àruka títi dhi íbe dhi, ì adré rè ngbú àyi ki drígá dzi dóro 'íká, gò adrézó ngá nya ndò, ì dré adrélé tròle àyi ki tábhí ki labhi i rú dhi sè. ⁴ I kàdré nzìle àrà adrézó ngá lagí dhi lésè dhi, ì adré ngbú àyi ki temvé yí sè 'íká, gò adrézó ngá nya ndò. I adré

kpà labhi àruka bí dhi ki lebè, adrézó kópò ki dzi lèdrí íbe ìndì sǎnì íbe.*⁵ Di Fàrìsáyò nda i tátrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré lizízóá Yésu tí dhi: «Ámi lebèbhá ì adré àma ki tábhí ki labhi lebè ko àdho tà sè? Tàko ko, ì adré àyikya ngá nya drígá be ndí ró.»⁶ Yésu logó àyi dré dhi: «Pròfétà Èsáyà dré tá adrérà'a Gìká ni kúlí longó àmi túrúpúbhá i ró ni ki tà sè dhi 'á dhi, longó tà nda kyá tàzoá dhi:

«Móndyá kòdhi ì adré áma lindrì bha ngbà 'í ti sè.

Di, àyi ki togó vwà ína má rúsè vwàvwà.

⁷ Ì adré lèsámbò 'o má dré wóyá.

Tàko ko, ì adré tòlí angábhá móndí i vélésè dhi ki tadhá ngóro tòlí nda ì angá tá má vélésè na tǐni.»[†]

⁸ Mì tayí àmikya tòlí Gìká àdhya i, adrézó tròle labhi móndí kya i rú.»

⁹ Gò tàá àyi dré dhi: «Mì nì àmikya adrélé Gìká ni tòlí ki bhe gàrà dri, adrézó àmi ki tàndi ki labhi ki líkí dhi dóro. ¹⁰ Tàko ko, Mósè tà tá dhi: «Lè mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.»[‡] Tà kpà dhi: «Dhya adrélépi tà ta kònzì áyi atá rú yà, kó ngalè áyi andre rú yà dhi, lè à kò'o akódhi nda dràle dràdrà.»[§] ¹¹ Di, mì adré àmikya tàá dhi, dhya àlo ni kitswá tàá áyi atá dré yà, kó ngalè áyi andre dré yà dhi: «Ngá má dré tá kitswálé fèle ámi ledé dhi kòròbànì 'i, kòdhi adré tàá dhi, ngá

* **7:4** 7:4 Wárágà àruka Gìká ni Kúlí tisìzo àyi dri dhi ì adré kókpà tàá kònwa dhi: [...ìndì lírìrà adrézó ngá nya dhi íbe]. † **7:7** 7:7 A kònò Èsáyà 29:13. ‡ **7:10** 7:10 A kònò Pfòma 20:12; Dùtèrónómè 5:16. § **7:10** 7:10 A kònò Pfòma 21:17; Lèvítikè 20:9.

fèle Gíká dré dhi 'i.> ¹² Akódhi nda kòtá kònìni dhi, mì adré di vélé akódhi ni tayí tà 'o atá ni dré yà, kó ngalè andre ni dré yà dhi ko. ¹³ Di ásà dhi, mì adré àmikya Gíká ni kúlí bhe gàrà dri, àmi ki labhi mì dré kisulé àmi ki tábhí i véna dhi ki tà sè. Mì adré kpà tà bí dhi ki 'o kònìni.»

Tà adrébhá mómí ki 'o atsálé ndí ró Gíká mílèsè dhi i

(A kònò kpà Mátáyò 15:10-20)

¹⁴ Gò Yésu dré gòzo mómíyá zyandre kònàle dhi ki azí, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títi, mì yi vo rè tà kònìdhi, àndu ni ni nìzo ká! ¹⁵ Ngá adrélépi file mómí léna dhi kitswá akódhi ni 'o atsálé ndí ró bwà ko. Be ró dhi, tà adrélépi apfòle mómí lésè dhi adré ína akódhi ni 'o atsálé ndí ró dhi nì.» [¹⁶ *]

¹⁷ Yésu kótayí mómíyá zyandre nda i dre dhi, dré nzìzo bhàna gò, akódhi ni lebèbhá i dré kúlí alaala nda ni àndu lizízo tíá. ¹⁸ Akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi, àmi kókpà tà nìni àko? Mì nì ko tàle dhi, ngá adrélépi file mómí léna dhi kitswá ína akódhi ni 'o atsálé ndí ró bwà ko dhi? ¹⁹ Tàko ko, ngá nda adré file akódhi ni togó na ko. Be ró dhi, adré ína file akódhi ni 'a na gò, adrélé apfòle akódhi ni rúbhá lésè.» (Kúlí nda kòdhi sè dhi, Yésu adré tá tàá dhi, mányàngá títi dhi i dóro Gíká mílèsè.)

²⁰ Yésu gò tàá dhi: «Tà adrélépi apfòle mómí ni togó lésè dhi ína tà adrélépi akódhi ni 'o atsálé ndí ró dhi 'i. ²¹ Tàko ko, tà adrébhá apfòle mómí

* **7:16** 7:16 Wáràgà Gíká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!]

ki togó lésè dhi i, tà kòni 'i: tà kònze kisùle dhi i, ndòtò tà, kugù tà, móndí ki tufuma ni tà, ²² múná tà, ngá lovó ni tà, togó kònze ni tà, móndí ki lítima ni tà, tà swà, lovó kònze bhàma móndí i rú dhi ni tà, móndí ki rú tàma kònze dhi ni tà, drìkàdrì ni tà, ìndì tà azaaza. ²³ Tà kònze nda kòdhi ì adré títi apfòle móndí ki togó lésè gò, adréle àyi ki 'o atsálé ndĩ ró.»

*Tòkó àlo sùrú twá ro dhi ka'ì Yésu bàti
(A kònò kpà Mátáyò 15:21-28)*

²⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo tsàle bvò Tírè làga dhi na. Kònàle dhi, dré fizo dzó àlo na lùzu ró. Lè tá à kòni i kònàle dhi ko. Di, kitswá tá ìna tà nda ni zu móndí i dré bwà ko. ²⁵ Di tòkó àlo zapi ni dré adrézó tírí kònze íbe í léna dhi kòyi Yésu ni rúbí dre dhi, dré ndiri alizo adhéle akòdhi pá. ²⁶ Tòkó nda tá ìna móndí sùrú twá ro òle bvò Fòwìnikè àdhya Síríyà le dhi na dhi 'i. Di dré ngàzo adréle Yésu ni ti lizí, kòdroró tírí kònze nda àyi zapi lésè be dhi bvò. ²⁷ Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí tayí rè zyà ànzimvá i ngá nya pìzo 'íká. Tàko ko, kitswá ànzimvá ki mápà dòzo bhèle kòkí i dré dhi ko.» ²⁸ Di, tòkó nda logó drá dhi: «Mírì, tágba kònini dhi, ndìndì kòkí mísá zàle dhi ì adré àyikya mápà kórònyá ànzimvá ì dré adréle tayíle ledhéle dhi ki nya kòdhyà.» ²⁹ Di Yésu tà drá dhi: «Kúlí mí dré logolé kòdhi sè dhi, mí kitswá nzìle. Tírí kònze nda pfò ámi zapi lésè dre.» ³⁰ Di tòkó nda kònze í bhàna dre dhi, dré àyi zapi nda ni kisúzó adrérà'a ayíle lánzá dri. Tírí kònze nda pfò tá lásà dre.

Yésu tidrí agó àlo bíbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhã ro dhi

³¹ Amvolásà dhi, Yésu dré bvò Tíre làga nda ni tayízó gò, lizo lavulé Sídónà 'ásè, ìndì bvò zìle bhàandre Mudrí i ró dhi 'ásè, gòle tsàle tãpãriandre Gàliláyà àdhya làgana. ³² Kònàle dhi, à dré agó àlo bíbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhã ro dhi ni adzízó Yésu véle, akódhi ni ti lizízó, kòbhàró drígá agó nda dri, akódhi ni tidrízó be dhi bvó. ³³ Dì Yésu dré akódhi nda ni drizo lizo ába gàrà dri móndí zyandre i rúsè gò, áyi drígá ànzi kì sòzo akódhi bína. Dré tùsú fùzo áyi drígámbílí dri gò, akódhi ni làdra tabèzo ásà. ³⁴ Dré mĩ tingázó kurú na bhù na gò, la'ázó fèèè, tàzoá dhi: «Ēfátà!» (Kòdhi adré làá tàle dhi: «Mí nzì ru!») ³⁵ Gbã kòdhwa, agó nda ni bíbhálé dré fùzo, akódhi ni làdra dré ru nzizo gò, dré kidhózó adréle tà ta dóro. ³⁶ Gò Yésu dré móndyá kònàle dhi kì kodzózó tàzoá dhi, ì kòlongó tà nda ni rúbí dhya àlo dré ko. Dì, kàdré véle áyi rúbí ni longoma logá móndí i dré dhi, ì adré véle rúbí nda ni longó lizo ába drìdrì. ³⁷ Dì móndí kì líndrí adré tá véle gàle bhwãbhwa gò, ì dré adrézó tàá dhi: «Tà títi akódhi dré adréle 'òle dhi i dóro! Adré ndìndì móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi kì 'o adréle tà yi, ìndì móndí ábhábhã ro dhi kì 'o adréle tà ta.»

8

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-su dhi i dré
(A kònò kpà Màtáyò 15:32-39)*

¹ Amvolásà dhi, móndí zyandre lavulé dhi ì dré gòzo ru kimó Yésu làga. Àyi nda ì dré tá adrélé ngá nyàle dhi àko dhi sè dhi, Yésu dré áyi lebèbhá kì azizó, tàzoá àyi dré dhi: ² «Má adré kizà do áma togó na móndyá zyandre kòni kì tà sè. Tàko ko, àma túmání àyi íbe kítú na, ìndì ngá ì dré kitswálé nyàle dhi véle yókódhó. ³ Má kòlogó àyi nzìle bhàna tàbirí be dhi, ì ni landè ledhézó láti bhálé. Angyá ko, àyi kì àruka ì angá làwú làvo lésè.» ⁴ Dì akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Àrà bhà àko kòndhi 'á dhi, à ni kitswá mápà kisú fèle àyi dré nyàle pìzo ásà dhi ángwà?» ⁵ Yésu lizí àyi tí dhi: «Àmi mápà íbe ángopí?» Ì logó dhi: «Nzi-dri-rì.»

⁶ Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda ì dré dhi, ì kòlirí bvò dri. Dì kádó mápà nzi-dri-rì nda ì dre dhi, dré àwoyà fèzo Giká dré gò, tojòzoá lanzíle áyi lebèbhá ì dré gò, ì dré lanzízoá móndyá zyandre nda ì dré. ⁷ Àyi tá kpà kosyá àruka tsàtsà dhi íbe. Dì Yésu dré kpà tà tani zìzo Giká tí kosyá nda ì dri gò, tàzoá áyi lebèbhá ì dré dhi, ì kòlanzí móndyá nda ì dré. ⁸ Dì móndyá títi nda ì dré ngá nda kì nyàzo pìzo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni kì lokózó gàle kánzi nzi-dri-rì dhi ì sè bibi. ⁹ Móndyá ngá nyabhá nda ì tá ànyíanyi ngulù-su. Gò Yésu dré láti fèzo àyi dré nzìzo.

¹⁰ Gbã lókyá nda sè dhi, Yésu ì dré tombàzo bwátù na lebèbhá ni íbe gò, ì dré lizo tsàle bvò Dàlàmanútà àdhyà na.

*Fàrìsáyò ì lizí Yésu tà àlo línдрíga ró dhi ni 'o
(A kònò kpà Mátáyò 16:1-4)*

¹¹ Gò Fàrìsáyò ì dré alìzo Yésu vélé, adrélé tà kayí akódhi be. Ì adré tá akódhi ni le tabhìle gò, ì dré akódhi ni ti lizízó, kò'oró tà àlo línдрíga ró angalépi Giká vélésè dhi. ¹² Di Yésu dré ngàzo la'álé fèèè gò, tàzoá dhi: «Móndyá ándrò kòni ì adré tà línдрíga ró dhi ni nda nòle àdho tà sè? Má adré tà bàti tà àmi dré: A kitswá tà àlo línдрíga ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko.» ¹³ Gò dré àyi ki tayízó, gòzo mbàle bwátù na kitswálé zyàle tǎpǎriandre ni ta'á na.

*Tàkú Fàrìsáyò kya ìndì Eródè àdhya
(A kònò kpà Mátáyò 16:5-12)*

¹⁴ Di Yésu ni lebhèhá ì tivì tá mápà dòma atsí na dhi. Ayi tá ngbà 'í mápà íbe àlo bwátù na. ¹⁵ Gò Yésu dré àyi ki kodzózó tàzoá dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréró àmi ki líkí tàkú Fàrìsáyò kya ìndì Eródè àdhya ki tà sè.» ¹⁶ Di akódhi ni lebhèhá ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè adrézó tàá dhi, akódhi tà tá kònìni ì dré tá adrélé mápà àko dhi sè. ¹⁷ Yésu dré tà ì dré adrélé tàle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kayí mì dré adrélé mápà àko dhi sè àdho tà sè? Mì atógyà dhu rè àmikya tà àlo ko? Mì nì dhu rè tà àlo ko? Àmi ki togó tsì tómbátómba bàti? ¹⁸ Àmi mǐ íbe gò, mì dré adrézó ngá no ko? Àmi bíbhálé íbe gò, mì dré adrézó tà yi ko? Mì tivì vo tà má dré 'òle dhi ì dre? ¹⁹ Má dré tá mápà nzi dhi ki tonòzo lanzílé móndyá ngulù-nzi dhi ì dré dhi, mì gò àmbí ni ki

lokó gàle kánzì ángopí?» Ɔ logó drá dhi: «Mudrí-drì-rì.» ²⁰ Yésu gò lizíá dhi: «Má dré tá kó mápà nzi-drì-rì dhi ki tonòzo lanzílé mónnyá ngulù-su dhi i dré dhi, mì gò àmbí nì ki lokó gàle kánzì ángopí?» Ɔ logó dhi: «Nzi-drì-rì.» ²¹ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nǎ vo dhu rè tà àlo ko?»

Yésu tídrí agó àlo mì kùdúkùdu ró dhi

²² Amvolásà dhi, i dré lèzo tsàle bhàandre rú zìle Bètèsàyída dhi na. Kònàle dhi, à dré agó àlo mì kùdúkùdu ró dhi nì adzízó Yésu vélé, akódhi nì ti lizízó, kòtabèró agó nda, akódhi nì tídrízó be dhi bvó. ²³ Di Yésu dré mì kùdúkùdu nda nì drígá rùzo, akódhi nì sèzo pfòzo ába bhà nda 'àsè kǎvì na. Dré túsú fùzo akódhi mi, drígá bhàzo dríá gò, akódhi nì lizízó tàzoá dhi: «Mí adré ngá no?» ²⁴ Agó nda dré mì bhèzo gò, tàzoá dhi: «Má adré móndí ki no ngóro fa i tǎnì, di, i adré atsí to.» ²⁵ Yésu dré gòzo tódhyá àyi drígá bha agó nda mi. Di akódhi nda dré gòzo mì nzi kàdrì gò, mì nì dré adrízó adrélé ngá títi dhi ki no dóro. ²⁶ Gò Yésu dré akódhi nì logózó nzìle bhàna, tàzoá drá dhi: «Mí kògò file bhà kòdhi na ko.»

Pètèró tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i

(A kònò kpà Mátáyò 16:13-20; Lúkà 9:18-21)

²⁷ Amvolásà dhi, Yésu i lebèbhá nì íbe dhi i dré ngàzo adrélé lavulé bhà tsàtsà bhàandre Kàyìsàríyà Filípò àdhya làgàsè dhi i 'àsè. Látì 'á dhi, akódhi dré lizízóá àyi tí dhi: «Móndí i adré tàá dhi, ma àdhi 'i?» ²⁸ Ɔ logó drá dhi: «Móndí àruka i adré tàá dhi, mì Yòwánì Bàtísimò fèlepi 'i. Aruka nì i adré tàá dhi, mì Èlíyà 'i. Aruka nì i

adré kó tàá dhi, mi pròfétà ki àlo 'i.» ²⁹ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Di àmi ró dhi, mì adré àmíkya tàá dhi, ma àdhi 'i?» Pétèró gò logóá drá dhi: «Mí mína Mèsíyà 'i.» ³⁰ Gò Yésu dré àyi ki logázó, ì kòlongóró tà nda dhya àlo dré ko.

Yésu longó áyi dràma ni tà, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 16:21-28; Lúkà 9:22-27)

³¹ Gò Yésu dré kidhózó adrélé tadhá àyi dré dhi, adré tá làá dhi, Mónde ní Mv́à kònya kizà lavulé, ìndì Yúdà ànzi ki bhàgo ì, kòwánà kàdrì ì, ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kògà akódhi rè. Adré tá kpà làá dhi, à kòpfu akódhi dràle gò, kítú na àmvolésè dhi, kòngaró dràdrà 'àsè. ³² Yésu adré tá tà nda ni ta àyi dré ngádra 'á. Di Pétèró dré akódhi ní drìzo gàrà dri gò, kidhózó adrélé tà ta akódhi dri tà nda sè. ³³ Di, Yésu dré áyi alázo áyi lebèbhá ki no gò, lawàzo Pétèró dri tàzoá drá dhi: «Sàtánà, mí nga má mìlésè gòle má àmvoja! Mí adré tà kisù Gíkà àdhya tìni ko. Be ró dhi, mí adré mína tà kisù mónde kya tìni.»

³⁴ Gò Yésu dré móndyá zyandre kònàle dhi ki azizó áyi lebèbhá íbe, tàzoá àyi dré dhi: «Dhya àlo kàdré làá alile má vésè dhi, lè akódhi nda kòtayí áyi tàndì ní tà, kàdó áyi fa kipakipa gò, kàdréro áma lebè. ³⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndì ní lídrì le tidrìlé dhi, a ní áyi lídrì nda ní 'o avìle. Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe áma tà sè ìndì Rúbí Tani ní tà sè dhi, a ní áyi lídrì nda ní tidrì. ³⁶ Angyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndì àdhya ì títí gò, áyi

tàndi ni lídrì tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i? ³⁷ A ni go àdho ngá fe kòdhya kitswázó áyi lídrì nda ni kisú dhi? ³⁸ Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí kì tà sè móndyá ándrò zàràbhù ro ìndì tàkonzìbhá ro ni i kòfalé dhi, Móndí ni Mvá ni kókpà adré kanyò ro akódhi nda ni tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyi Atá ni m̀lanzìlanzì na ángéló lólo dhi íbe dhi tú.»

9

¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Móndí àruka adrèbhá àyi kì totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Gíkà ni Opì nòzo atsàrà'a rìnyí be dhi kandrá ko.»

*Yésu ni làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(A kònò kpà Mátáyò 17:1-13; Lúkà 9:28-36)*

² Kítú nzi-drì-àlo àmvolésè dhi, Yésu dré Pétèró kì drìzo Yàkóbhò íbe ìndì Yòwánì be gò, ì dré lizo àyi pátí mbàle kòngó àlo mvumvù dhi drìna. Kònàle dhi, Yésu ni làsú dré ngàzo ru ladzá àyi mìle. ³ Akódhi ni kítá ì dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì, adrélé lagulé kítá móndí bvò dri dhi ì dré kitswálé temvélé bwà dhi kya ni lavú. ⁴ Gò Èláyà ì Mósè be dhi ì dré agázó àyi kandrá, adrélé tà ta Yésu be. ⁵ Dì Pétèró dré tàzoá Yésu dré dhi: «Rábbì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mà kòledé wémà na dhi i kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Èláyà dré.»* ⁶ (Akódhi tà

* **9:5** 9:5 Yúdà ànzi i véna dhi, rú «Rábbì» kònndhi, rú adrélé fèle Gíkà ni tà tadhálèpi dré, adrézó akódhi ni lindrì bha dhi 'i.

tá kònìni, dré tá nìle í kitswá àdho tà ta kòdhya ya dhi ko dhi sè. Tàko ko, tirì ga tá àyi léna bǐ.)
 7 Gò ndùrùku dré apfòzo àyi kí asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo lásà tàá dhi: «Kònìdhi áma Mváagó má dré lèle tò dhi 'i. Mì kòyi akódhi!» 8 Gbǎ kòdhwa, ì kònò ngá àyi làgàsè dre dhi, ì dré gòzo véle móndí àzya no àyi íbe ko, ngbà 'í Yésu 'i kalóma.

9 Ì dré tá adrérà'a asilé kòngó nda drílèsè dhi 'á dhi, Yésu dré àyi kí kodzózó tàzoá dhi, ì kòtítí tà ì dré nòle nda dhya àlo dré ko, tsàle lókyá Móndí ni Mvá dré ngarà'a dràdrà 'ásè dhi 'á. 10 Dì ì dré tà nda ni zùzo tayílé àyi léna, adrézó lizíá àyi kòfalèsè ngalè kúlí «ngàma dràdrà 'ásè» nda adrè tá leà tàle ngìni ya dhi.

11 Gò ì dré Yésu ni lizízó tàzoá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adrè tàá dhi, lè Elíyà kàlì rè zya Mèsíyà kandrá 'íká àdho tà sè?»† 12 Yésu logó àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, Elíyà adrè alìle drìdrì tà títi dhi kí ledé. Dì, Gìká ni Kúlí adrè kókpa tàá dhi, lè Móndí ni Mvá kònya kizà lavúlé, ìndì à kògà akódhi rè dhi àdho tà sè? 13 Dì, má adrè mána tàá àmi dré dhi, Elíyà atsá dre. Gò móndí ì dré àyikya akódhi ni 'òzo ngóro ì dré tá lèle dhi tíni, ngóro tisìle akódhi ni tà dri Gìká ni Kúlí na dhi tíni.»

*Yésu tídrí mváagó àlo tirí kònzi íbe í léna dhi
 (A kònò kpà Mátáyò 17:14-21; Lúkà 9:37-43a)*

14 Yésu ì kògò tsàle akódhi ni lebèbhá àruka nda ì véna dre dhi, ì dré móndí zyandre ru

† 9:11 9:11 A kònò Máláki 3:23.

kimóbhá àyi nda i làgàsè kúrú dhi ki nòzo, tùmání tátrítrí kúlí tadhábhá adrébhá tà kayí àyi íbe dhi íbe. ¹⁵ Gbă lókyá móndyá zyandre nda ì dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, àyi ki línдрí dré gàzo gagà gò, ì dré arázó mòdo fe drá. ¹⁶ Gò Yésu dré lizízóá àyi lebhébhá nda i tí dhi: «Mì adré tà kayí àyi íbe àdho tà dri?»

¹⁷ Di agó àlo móndyá zyandre nda i kòfalé dhi dré logózóá drá dhi: «Tadhálépi, má adri áma mváagó alizo ába mí vélé. Tàko ko, akódhi tirí kònzì akódhi ni 'òlepi atsálé ábhábhá ro dhi íbe í léna. ¹⁸ Tirí nda kàdré akódhi ni ru dhi, adré akódhi ni abhé kìní mi, kápùtrá dré adrézó apfòle sílása gò, dré adrézó síkálándrá tsi, adrézó àyi kidzì sè adrélé tòmbátòmba. Má lizí tá àmi lebhébhá ki ti, ì kòdroró tirí nda ká. Di, ì kitswá tá àyikya bwà ko.» ¹⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi, móndyá ándrò tà ka'ika'í àko ni i, mà ni adré vélé àmi íbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmi ki tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mì adri mvámvá nda alizo ába má vélé.» ²⁰ Ì dré di alizo ába. Di gbă lókyá tirí nda dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, dré ngàzo adrélé mvámvá nda ni kizí rinyí sè. Akódhi nda dré dhèzo kìní mi, adrélé àyi lilí gò, kápùtrá dré adrézó apfòle sílása. ²¹ Di Yésu dré akódhi ni atá ni lizízó tàzoá dhi: «Tà kòdhi 'o akódhi kònini vwàle ángopí?» Atá ni logó dhi: «Kidhólé akódhi ni anzi lésè. ²² Vésè be bí, tirí nda lebhé akódhi àtsí na yà, kó ngalè yí na, kitswázó akódhi ni pfu drále dhi bvó. Di mí kòkitswá dhi, mí kòbhà àma ki kizà àma ki ledézó wà!» ²³ Di Yésu tà drá dhi: «Mí adré tàá

dhi, má kòkítswá yà dhi? Gìká rìnyí íbe kitswázó tà títi dhi kí 'o dhya adrélépi áyi ka'í dhi dré.»

²⁴ Gbã kòdhwa, mvámvá nda ni atá dré yòzoá dhi: «Má adré ka'íá! Di, mí kòledé ma, áma tà ka'íka'í nda dré adrélé yà yà dhi sè!» ²⁵ Yésu kònò mónnyá zyandre nda ì adré tá aralé àyi vélé dhi dre dhi, dré ligízó tirí kònzi nda be, tàzoá dhi: «Mí, tirí adrélépi móndí 'o atsalé ábhábhá ro ìndí bíbhálé íbe kùdúkùdu ró ni, má adré tàá mí dri dhi, mí pfò mvámvá kònìdhi lésè! Mí kògò tàdzí file lána ko!» ²⁶ Di tirí nda dré trèzo, mvámvá nda ni kizízó rìnyí sè gò, pfòzo lásà lile. Mónnyá nda ì kònò mvámvá nda adrérà'a ayilé àbvò tíni dre dhi, àyi kí àruka ì dré tàzoá dhi: «Drà dre.»

²⁷ Di, Yésu dré akódhi ni drígá rùzo tìngázóá gò, akódhi dré áyi totózó áyi pá dri.

²⁸ Bvóá dhi, Yésu ì kònzi bhàna lebèbhá ni íbe adrélé àyi pátí dre dhi, ì dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mà kitswá tá tirí kònzi nda kònàdhi ni dro bwà ko àdho tà sè?» ²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «À kitswá ngbà 'í tirí kònzi kára be kònìni dhi kí dro pfòle tà zìma Gìká tí dhi sè.»

Yésu gò áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(À kònò kpà Mátáyò 17:22-23; Lúkà 9:43b-45)

³⁰ Ì kòtayí àrà nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lavulé bvò Gàliláyà àdhya 'àsè. Yésu lè tá à kònì àyi tá kònàle dhi ko. ³¹ Tàko ko, adré tá tà tadhá áyi lebèbhá ì dré, adrézó tàá dhi: «À ni Móndí ni Mvã ni lefè kàribhá ì drígá. Ì dré akódhi ni pfùzo dràle gò, kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè.» ³² Di, kúlí nda kí àndu fì tá ína àyi drìna

ko. Ɔ adré tá kpà ngá ro tà nda ni lizima Yésu tí dhi sè.

Dhya kàdrì lavulé dhi àdhi 'i?

(A kònò kpà Mátáyò 18:1-5; Lúkà 9:46-48)

³³ Gò ì dré lizo tsàle Kàpàrànwúmà na. Ɔ dré tá adrérà'a dzó na dhi 'á dhi, Yésu dré lizizóá àyi lebèbhá ì tí dhi: «Láti 'á dhi, mì adré tá tà kayí àmi kòfalésè àdho tà dri?» ³⁴ Di, ì dré kúlí logózó ko. Tàko ko, ì adré tá àyikya tà kayí nizoá ngalè dhya kàdrì lavulé àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ³⁵ Di Yésu kòlirí dre dhi, dré àyi lebèbhá mudrì-drì-rì nda kì azizó, tàzoá àyi dré dhi: «Dhya àlo kàdré leá adrélé drìdrì móndí ì kòfalé dhi, lè akódhi nda kàdré dhya bvólé ro àyi títi dhi ì kòfalé, ìndì māràbà àyi títi dhi kya ró.» ³⁶ Gò dré mvámvá àlo dhi ni adózó bhàle àyi kì kító 'á. Kádó akódhi nda rùle í drígá dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: ³⁷ «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònìdhi tìni dhi ni ka'ì dòle dóro áma rú sè dhi, adré áma tàndì ni ka'ì kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dòle dóro dhi, adré ngbà 'í áma ka'ì kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi dhi ni ka'ì kòdhya.»

Dhya adrélépi ru pfu àma íbe ko dhi, àma kì àlo 'i

(A kònò kpà Lúkà 9:49-50)

³⁸ Gò Yòwánì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tad-hálépi, mà nò tá agó àlo dhi adrérà'a tírì kònzi kì dro ámi rú sè. Di mà dré akódhi nda ni logázó, dré tá adrélé àma kì àlo 'i ko dhi sè.» ³⁹ Di, Yésu logó dhi: «Mì logá akódhi ko. Tàko ko, dhya

àlo tà líndrígá ró dhi ni 'òlepi áma rú sè dhi, kitswá ndiri gòle áyi alá tà ta kónzi má rú bwà ko. ⁴⁰ Angyá ko, dhya ángùdhi adrélépi ru pfu àma íbe ko dhi, àma ki àlo 'i. ⁴¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi ndìndì kópò yí àdhya ni fe àmi dré mvùle, mì dré adrélé móndyá Krísto àdhya 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí ína ni kisú bàti.»

Tà adrébhá móndí ki 'o ledhélé tàkonzì na dhi
i

(A kònò kpà Mátáyò 18:6-9; Lúkà 17:1-2)

⁴² «Di, dhya àlo kàdré ína ànzimvá adrébhá áma ka'í kòni ki àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi nda kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yíandre na dhi. ⁴³ Ámi drígá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòli ámi drígá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì kóná vèsè kólyá dhi na ngbà 'í drígá be àlo dhi dóro lavúlé, mí dré lile líferò àtsí ni dré adrézó adrálé ko dhi na drígá be rì dhi rúsè. [⁴⁴ †] ⁴⁵ Ámi pá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòli ámi pá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì na ngbà 'í pá be àlo dhi dóro lavúlé, ámi bhèle líferò na pá be rì dhi rúsè. [⁴⁶ §] ⁴⁷ Ámi mì kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kàngí ámi mì nda. Angyá ko, mí dré file Gíkà ni Òpì na ngbà 'í mì be àlo

† **9:44** 9:44 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrébhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrà kpà ko na.] § **9:46** 9:46 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrébhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrà kpà ko na.]

dhi dóro lavulé, ámi bhèle líferò na mĩ be rĩ dhi rúsè. ⁴⁸ Kònàle dhi, <kùbhú adrébhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrá kpà ko na.>*

⁴⁹ A nĩ móndyá títi dhi ki tà ka'ika'ĩ tabhĩ àtsí sè, ì kàdréro tà'í íbe àyi léna. ⁵⁰ Tà'í ngá dóro 'i. Dì, tà'í nĩ aswaaswa kòtì akílé lásà dhi, mì nĩ kitswá logóá ngíni? Lè mì kàdré tà'í íbe àmi ki tàndi i léna, adrézó kpà tà kìdrìkìdri íbe àmi kòfalé.»

10

Yésu tadhá tà tòkó tingama ni tà dri

(A kònò kpà Mátáyò 19:1-12; Lúka 16:18)

¹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo bvò Yùdáyà àdhya na gò, zyàle tsàle Yòròdànè nĩ ta'á na. Móndí zyandre dhi ì dré gòzo ru kimó akódhi làga gò, dré kidhózó adrélé àyi ki tadhá, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhi tĩni.

² Gò Fàrisáyò àruka ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, kitswále akódhi nĩ tabhĩ litíle. Dì ì dré lizízóá tíá dhi: «Àma ki tátírítrí kúlí ka'ĩ, agó kòtingá àyi tòkó dhi 'í?» ³ Akódhi logó àyi dré dhi: «Mósè fè tòlí àmi dré 'òzoá ngíni?» ⁴ Ì logó drá dhi: «Mósè ka'ĩ tá dhi, agó kòtisì wárágá àyi tòkó nĩ tingázó gò, mùzoá nzile.» ⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mósè tisì tá ína tòlí nda kòdhi àmi dré, àmi ki togó dré adrélé tòmbatòmba dhi sè. ⁶ Dì, ngá títi dhi ki bhàma nĩ kidhoma 'á dhi, <Gĩká bhà tá àyi agó ì tòkó be.>* ⁷ <Àsà dhi, agó nĩ àyi

* **9:48** 9:48 A kònò Esáyà 66:24.

* **10:6** 10:6 A kònò Kidhoma 1:27; 5:2.

atá ni tayí áyi andre be, ru amúzó áyi tòkó be gò,
 8 àyi rìti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.>† Dì ì gò
 vélé adrélé rĩ ko. Be ró dhi, àyi ngá àlo 'i. 9 Asà
 dhi, lè mómódí ì kòlanzí ngá Giká dré amulé nì dhi
 ko.»

10 Amvolásà, ì kòfì dzó na dre dhi, akódhi ni
 lebèbhá ì dré gòzo akódhi nì lizí tà nda dri.

11 Akódhi logó àyi dré dhi: «Agó ángùdhi áyi tòkó
 ni tingálépi gò gòzo tòkó àzuya adó mòle dhi, adré
 ina múná tà 'o tòkó nì àlo nda rú. 12 Kòdhi íbe
 dhi, tòkó ángùdhi áyi agó nì tayílépi gò gòzo agó
 àzuya mo dhi, adré kókpà múná tà 'o.»

*Yésu zi tà tani Giká tí ànzimvá i dri
 (A kònò kpà Mátáyò 19:13-15; Lúkà 18:15-17)*

13 Kĩtú àlo dhi, mómódí ì adré tá àyi kì ànzimvá
 kì adri alizo àyi íbe Yésu vélé, kòtabèró àyi, tà
 tani zizo Giká tí àyi dri be dhi bvó. Dì, akódhi
 ni lebèbhá ì dré àyikya lawàzo mómódí nda i dri
 tà nda sè. 14 Yésu kònò tà nda dre dhi, akódhi ni
 togó dré aswázó gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì
 tayí ànzimvá kòni ì alile má vélé. Mì logá àyi ko.
 Angyá ko, Giká nì Opì mómódí adrèbhá àyi nda
 i tíni dhi ì dré. 15 Má adré tà bàti ta àmi dré:
 Dhya ángùdhi adrélépi Giká nì Opì ka'ì ànzimvá
 kya tíni ko dhi, kitswá tàdzí file lána ko.» 16 Gò
 dré ànzimvá nda kì adózó rùle í drígá, áyi drígá
 bhàzo àyi àlo àlo títi dhi ì dri, tà tani zizo àyi dré.

*Yésu i agó àlo ngá líyí ro dhi be dhi
 (A kònò kpà Mátáyò 19:16-30; Lúkà 18:18-30)*

† 10:8 10:8 A kònò Kidhoma 2:24.

17 Yésu kònga adrélé lile láti 'àsè dre dhi, agó àlo dhi dré arázó adhéle áyi kórókó titi akódhi kandra, akódhi ni lizizó tazoá dhi: «Dhya dóro adrélépi tà tadhá ni, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?»

18 Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma zi dhya dóro dhi ró àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhi yókódhó, ngbà 'í Giká 'i kalóma. 19 Mí nì tà tátítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi i be: <Lè mí kòpfu móndí dràle ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kinzò sè ko. Mí kòdo móndí ki ngá túrúpfú sè ko. Mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.>‡» 20 Di agó nda tà drá dhi: «Tadhálepí, má likí tólí nda kòdhi i títi, kídhóle má dré tá adrérà'a kàdhúra ro dhi 'á.» 21 Yésu dré akódhi ni nòzo lèle sè wě gò, tazoá drá dhi: «Tayí ngbà 'í mí dré tà àlo kòdhya: Mí lì ámi ngá títi dhi ki lagí, làfa ni ni lanzizó lemerèbhá i dré gò, mí kàdréro ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Di mí alì adrélé áma lebè.» 22 Agó nda kòyi kúlí nda i dre dhi, akódhi ni mibhalé dré atsázó kizà ro. Gò dré ngàzo lile kizà be tò, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

23 Yésu dré áyi alázó áyi lebèbhá ki no gò, tazoá àyi dré dhi: «Ngábhá ki fíma Giká ni Opì na dhi kòkóròko!» 24 Gò akódhi ni lebèbhá nda ki líndrì dré gàzo gagà kúlí nda sè. Di, Yésu dré gòzo tàá dhi: «Áma ànzi i, fíma Giká ni Opì na dhi kòkóròko! 25 Ngá líyí ni fíma Giká ni Opì na dhi ína kòkóròko lavulé, kàmìlò dré lavulé sándánì

‡ 10:19 10:19 A kònò Pfòma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20.

ni bhálé 'àsè dhi rúsè!» § 26 Di akódhi ni lebèbhá nda ki líndrì dré gazo véle wáláká ni ni lavú gò, ì dré adrézó liziá àyi kòfalésè dhi: «Kàdré kònìni dhi, àdhi ni kitswá lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú ni?» 27 Yésu dré àyi ki nòzo dhi gò, tazoá àyi dré dhi: «Móndí i mlésè dhi, tà nda kòdhi tà kitswále 'òle bwà ko dhi 'i. Di, Giká adré ina tà nda ni no kònìni ko. Akódhi mlésè dhi, tà àlo kitswále 'òle bwà ko dhi yókódhó.»

28 Gò Pétèró dré tazoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà títi dhi i adrézó ámi lebè.» 29 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi áyi dzó 'i yà, áyi adrúpi i 'i yà, áyi amvúpi i 'i yà, áyi andre 'i yà, áyi atá 'i yà, áyi ànzi i 'i yà, kó ngalè áyi amvú i 'i yà dhi ki tayílépi áma tà sè ìndì Rúbí Tani ni tà sè dhi, 30 a ni ngá nda ki vúdri kisú tsàle vésè be nyadhi-nzi lókyá kònìdhi sè. A ni dzó ki kisú, adrúpi íbe, amvúpi íbe, andre íbe, ànzi íbe, amvú íbe, túmání tà adrézó áyi m̀ pfo dhi íbe. Kòdhi íbe dhi, a ni kókpà lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú lókyá adrélépi alìle dhi sè. 31 Di, móndí bí adrébhá drìdrì nyànomvá dhi ki go adréle bvólé ro. Móndí bí adrébhá bvólé ro nyànomvá dhi ki go adréle drìdrì.»

Yésu gò tódhyá áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 20:17-19; Lúkà 18:31-34)

32 I dré tá adrerà'a mbàle Yèrúsalèma na dhi 'á dhi, Yésu adré tá lìle áyi lebèbhá i kandrána.

§ 10:25 10:25 «Kàmìlò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dònjí t̀ni dhi 'i.

Ayi nda ki togó adré tá gàle tirì dré. Móndyá adrébhá lile àyi vèsè dhi ì adré tá kpà ngá ro. Di Yésu dré gòzo tódhyá áyi lebébhá mudrí-drì-rì nda ki dri gàrà dri gò, kídhózó adrélé tà adrébhá 'òle atsálé í rú dhi ki ta àyi dré. ³³ Tà dhi: «Mì yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrúsalmà na. Kònàle dhi, à ni Móndí ni Mvá ni lefè kòwánà kàdrì ì drígá tátrítrí kúlí tadhábhá íbe. Ì dré tà nòzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè gò, akódhi ni fèzo pàgánò ì drígá. ³⁴ Ayi nda ì dré akódhi ni gùzo, túsú lufúzó miá, tswàzoá gò, pfùzoá dràle. Di kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»

Tà Yàkóbhò ì Yòwánì be dhi ì dré zìle Yésu tí dhi

(A kònò kpà Mátáyò 20:20-28)

³⁵ Gò Yàkóbhò ì Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzi ì ró dhi, ì dré àyi ki kisízó ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Tadhálépi, mà adré leá mí kò'o tà mà dré dra zìle mí tí dhi àma dré.» ³⁶ Yésu tà àyi dré dhi: «Mì adré leá má kò'o àmi dré àdho tà kòdhyà?» ³⁷ Ì logó drá dhi: «Ámi Opì mĩlanzilanzì ro dhi na dhi, mí kòbhà àma lirílé mí làga: àlo ni ámi dríagó lésè, àzya ni ámi lidzì lésè.» ³⁸ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì nì tà mì dré adrélé zìle kòdhi ko. Mì ni kitswá tsì kópò kizà àdhyà má dré adrélé 'òle mvùle dhi ni mvu bwà? Mì ni kpà kitswá bàtìsimò kizà àdhyà má dré adrélé 'òle dòle dhi ni do bwà?» ³⁹ Ì logó drá dhi: «Mà ni kitswá.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, mì ni kópò má dré dra mvùle dhi ni mvu, adrezó kpà bàtìsimò má dré dra dòle dhi ni do. ⁴⁰ Di, kàdré ína móndí dra bhàle lirílé àma dríagó lésè yà, kó

ngalè áma lĩdzĩ lésè yà dhi ki tà sè dhi, tà nda kòdhi nò ma ko. Gĩká ledé lĩrĩrà nda i dhya dré kipèle kitswálé lĩrĩlé drĩá dhi i dré.»

⁴¹ Yésu ni lebèbhá mudrí àruka dhi ì kòyi tà zĩle nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó Yàkòbhò i rú Yòwánì be. ⁴² Di Yésu dré àyi ki azizó títi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì nĩ tàle dhi, dhya adrélé nòle mónnyá bvò kòndi àdhya ki kàdrì i ró dhi ì adré àyikya òpì nya àyi dri rĩnyí sè dhi be. Ayi ki dhya kàdrìkàdrì dhi ì adré kpà tà 'o adrézó àyi ki rĩnyí tadhá àyi dré. ⁴³ Di, adré leá dhi, tà nda kàdré kònini àmi kòfalé ko. Be ró dhi, lè dhya ángùdhi adrélépi leá atsálé kàdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi ki màràbà ro. ⁴⁴ Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi leá adrélé drìdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi títi dhi ki màràbà ro.* ⁴⁵ Tàko ko, Móndí ni Mv́a alì bvò dri, móndí ì kàdréró tà 'o í dré dhi bvó ko. Be ró dhi, alì ina kitswálé tà 'o móndí i dré dhi bvó. Alì kpà kitswálé àyi lídrì fe ngóro làgí kàdrì fèle móndí zyandre dhi ki apázó tàkonzì lésè dhi tíni.»

Yésu tídrì B̀ar̀atĩmáyò m̀i k̀ud̀úk̀udu ró dhi

(A k̀oǹò kp̀à M̀at̀áỳò 20:29-34; L̀úk̀à 18:35-43)

⁴⁶ Gò Yésu ì dré tsàzo Yèrìkò na lebèbhá ni ìbe. I dré tá adrérà'a apfòle bhàandre nda lésè móndí zyandre ìbe dhi 'á dhi, agó àlo m̀i k̀ud̀úk̀udu ró rú be B̀ar̀atĩmáyò, Tĩmáyò ni mv́a ro dhi, lĩrì tá látì làga adrélé ngá zi móndí i tí. ⁴⁷ Akódhi nda kòyi Yésu Nàzàrètà lésè dhi adré tá lavúlé dhi dre dhi, dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Yésu, Dàwídì ni

* **10:44** 10:44 «M̀ar̀ab̀a» k̀oǹidhi, móndí gile kitswálé àzì 'o àyi líyì dré dhi 'i.

Mvá, mí bhà áma kizà wà!» ⁴⁸ Mòndí bí dhi ì dré adrézó tetrélé akódhi dri, kòtayíró kúlí adrézó kíri. Di, dré gòzo véle adréle kúlí loyó wáláká ni ni lavú: «Dàwídí ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!» ⁴⁹ Gò Yésu dré áyi kikízó tàá dhi: «Mì azí akódhi.» Di ì dré mǐ kùdúkùdu nda ni azizó, tàzoá drá dhi: «Mí tsi togó! Mí nga! Akódhi adré ámi zi.» ⁵⁰ Di akódhi dré áyi kítá bhèzo gàrà dri, áyi totózó pá dri gò, alìle Yésu véle. ⁵¹ Yésu dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Mí adré lèá má kò'o mí dré àdho tà kòdhyà?» Mì kùdúkùdu nda logó drá dhi: «Rábbì, má lè ngá nòle!» ⁵² Di Yésu tà drá dhi: «Mí lì! Ámi tà ka'ika'í tidrí mi dre.» Gbǎ kòdhwà, akódhi dré kidhózó adréle ngá no gò, dré ngàzo adréle Yésu ni lebè láti 'ásè.

11

Yésu fī Yèrúsalémà na ópí tǐnì

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Lúkà 19:28-40;

Yòwánì 12:12-19)

¹ Yésu ì dré tá adrerà'a 'òle tsàle Yèrúsalémà na dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi bhà rú zile Bètèfágè ìndì Bètàníyà dhi ì kandrá, ànyi kòngó Olivè fa kya làga. Gò Yésu dré áyi lebèbhá rǐ dhi ki mùzo lile drìdrǐ, ² tàzoá àyi dré dhi: «Mì lì bhà àmi kandrá kònàdhi léna. Mì kòfì lána dre dhi, mì ni ndiri púndà mvá 'ìle, à dré dhu rè mbàzo dríá ko dhi ni kisú. Mì atrì akódhi, alìzo ába má véle. ³ Dhya àlo kòlízí àmi tí dhi, <Mì adré 'òá kònìni àdho tà sè?> ya dhi, mì kòtà drá dhi: <Mírì adré lèá nì. A ni dra akódhi ni logó kònwa mbèlè.>»

⁴ Di ì dré lizo púndà mvá nda ni kisú. A 'ì tá akódhi láti làga, dzó àlo dhi tí. Ì dré tá adrerà'a

akódhi ni atrì dhi 'á dhi, ⁵ mómí àruka kònàle dhi ì dré lizizóá àyi tí dhi: «Mì adré púndà mvá kòdhi ni tri àdho tà sè?» ⁶ Dì ì dré kúlí logózó àyi dré ngóró Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tíni gò, mómnyá nda ì dré àyi ki tayízó lile ába.

⁷ Ì kàsé púndà mvá nda atsázó ába Yésu véle dre dhi, ì dré àyi ki kítá bhèzo driá gò, akódhi dré mbàzo lirílé driá. ⁸ Gò mómí zyandre dhi ì dré àyi ki kítá ki lasézó láti mǐsè. Ayi ki àruka ì dré fa bí ki tonòzo amvú ì 'ásè, lebhézóá láti mǐsè, Yésu kòlavúró driásà be dhi bvó. ⁹ Dì mómnyá zyandre nda ì dré adrézó lile akódhi kandrána ìndì akódhi vésè, adréle loyóaba dhi:

«Òsánà! Tà tani kàdré dhya adrélepi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!»*

¹⁰ Tà tani kàdré òpì àma ki tábhí Dàwídì àdhya adrélepi alìle dhi dri!

Osánà kàdré Giká kurú na bhù na dhi dré!»†

¹¹ Dì Yésu dré tsazo Yerúsalemà na gò, lile file tépelò na, ngá títi lána dhi ki no. Dì ìndró dré andrìle dre dhi sè dhi, ì dré pfòzo bhàandre nda lésè akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi íbe, gòle lile Bètànyà na.

*Yésu tatrí figì fa lò'wa 'àlepi ko dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:18-19)*

¹² Kítú bvóá dhi sè, ì dré tá adrerà'a apfòle Bètànyà lésè dhi 'á dhi, tàbirí dré Yésu ni 'òzo.

¹³ Akódhi dré figì fa àlo dhi ni nòzo bí ni íbe vwàvwà ro gò, dré lizo nòà ngalè í ni kitswá

* **11:9** 11:9 «Òsánà» kònìdhi adré làá tàle Eberé ti sè dhi «rúku».

† **11:10** 11:10 A kònò Longó ì 118:25-26.

lò'wa kisú drìlána bwà yà dhi. Di, a ni li tsàle ànyì làgá dhi, kisú ína lò'wa ni àlomvá ko. Kisú ngbà 'í bí ni ì kòdhya. Tàko ko, lókyá nda tá lókyá adrézó figì lò'wa kì dhi 'i ko. ¹⁴ Gò dré tazoá figì fa nda dré dhi: «Dhya àlo kògò vélé lò'wa kisú nyàle mí drìna tàdzí ko!» Di akódhi ni lebèbhá ì yì kúlí dré tá tàle nda 'í.

Yésu dro mónnyá adrèbhá ngá lagí dhi ì topfòle tépelò 'ásè

(A kònò kpà Mátáyò 21:12-17; Lúkà 19:45-48; Yòwánì 2:13-22)

¹⁵ † kòtsa Yèrúsalmà na dre dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, dré ngàzo mónnyá adrèbhá tá ngá lagí ìndì ngá gì kònàle dhi kì dro topfòle 'ásà. Dré mísá mónnyá adrèbhá tá làfa topfó dhi kya kì lebhézó bvò dri, tùmání gbólókó mónnyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí dhi kya íbe. ¹⁶ Dré kpà ka'izoá dhi, dhya àlo kàdré ngá do lavúzó ába tépelò 'ásè dhi ko. ¹⁷ Gò dré ngàzo adrélé móndí kì tadhá, adrézó tàá dhi: «Gìká ni Kúlí adré tàá dhi:

<A ni áma dzó zi dzó sùrú tíí dhi ì dré adrézó tà ta má be dhi ró.>‡
Di, mì gò àmìkya dzó nda ni bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó àyì kì zu dhi ró!»§

¹⁸ Kòwánà kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kòyì tà Yésu dré tá 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi bvó. Angyá ko, ì adré tá àyìkya akódhi ni ro,

‡ **11:17** 11:17 A kònò Esáyà 56:7. § **11:17** 11:17 A kònò Yèrèmíyà 7:11.

móndyá zyandre títi dhi ì dré tá adrélé tà dré adrélé tadhále dhi ki yi síbhále be ngbo dhi sè.

¹⁹ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré pfòzo bhàandre nda lésè lebèbhá ni íbe.

*Tà tadhále figi fa 'yòlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:20-22)*

²⁰ Drùbhì kínó, ì dré tá adrerà'a lavulé láti 'àsè dhi 'á dhi, ì dré nõzoá dhi, figi fa nda 'yo tá tsále kómvo ni na dre. ²¹ Di tà Yésu dré tá tàle dhi dré agázó Pétèró léna gò, dré tàzoá drá dhi: «Rábbì, mí nõ rè ká! Fígi fa mí dré tatrílé kònìdhi 'yo dre!»

²² Di Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì kàdré Gìká ni ka'í bàti! ²³ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya àlo kàdré táá kóngó kònìdhi dré dhi, <Mí nga kònwàsè lìle dhèle yìandre na> gò, dré adrézó tà kayí í léna ko, di, adrézó ína ka'íá dhi tà í dré adrélé tàle nda ni ru 'o káyà dhi, Gìká ni tà nda ni 'o drá. ²⁴ Àsà dhi, má adré táá àmi dré dhi: Tà ángùdhi mì dré adrélé zìle Gìká tí dhi, lè mì kàdré ka'íá dhi, mì kisú tà nda dre dhi, di mì ni kisúá bàti.

²⁵ Kòdhi íbe dhi, mì kàdré àmi ki totó adrélé tà zi Gìká tí gò, mì dré adrézó tà íbe móndí àlo rú dhi, lè mì kòtrì akódhi nda ni tàkonzì gò, àmi ki Atá bhù na dhi kòtrìró kókpà àmi ki tàkonzì be dhi bvó.» [²⁶ *]

* **11:26** 11:26 Wáràgà Gìká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Di, mì kòtrì àmikya tàkonzì móndí ì dré 'òle àmi rú dhi i ko dhi, àmi ki Atá bhù na dhi kitswá kókpà àmi ki tàkonzì tri ko.]

A lizí Yésu tí ngalè akódhi ni rìnyí angá ángolésè ya dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:23-27; Lúkà 20:1-8)

²⁷ Ì dré gòzo tódhyá tsàlè Yèrúsalémà na. Dì Yésu dré tá adrérà'a atsilé tépelò ni bhà'álé 'àsè dhi 'á dhi, kòwánà kàdrì ì tátrírí kúlí tadhábhá ì tsàlè bhàgo íbe dhi ì dré alìzo akódhi vélé ²⁸ lizíá tíá dhi: «Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhi kí 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè mí dré rìnyí adrézó tà nda kí 'o dhi nì?» ²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Má ni kókpà tà àlo dhi ni lizí àmì tí. Mì kòlogó kúlí má tí dhi, má ni kpà tàá àmì dré ngalè rìnyí má dré adrézó tà kòdhi kí 'o dhi angá ángolésè ya dhi. ³⁰ Mì tà rè má dré ká! Bàtìsimò Yòwánì dré fèlè dhi angá tá ína ángolésè: Gìká vélésè, kó ngalè móndí ì vélésè?» ³¹ Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Mà kòtà dhi <Bàtìsimò nda angá Gìká vélésè> dhi, akódhi ni go lizíá àma tí dhi: <Mì ka'ì dì Yòwánì ko àdho tà sè?» ³² Dì, mà ni kitswá tsì tàá dhi <Bàtìsimò nda angá móndí ì vélésè> yà dhi?» (ƒ tà tá kònìni, ì dré tá adrélé móndyá zyandre dhi kí ro dhi sè. Tàko ko, àyi tí tí nda ì adré tá ka'íá dhi, Yòwánì tá ína pròfètà 'i.) ³³ Dì ì dré logózóá Yésu dré dhi: «Mà nì ko.» Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, má kitswá kókpà tàá àmì dré ngalè rìnyí má dré adrézó tà nda kí 'o dhi angá ángolésè ya dhi ko.»

12

Pídihígo vìnò líkíbhá kònzi dhi kí tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:33-46; Lúkà 20:9-19)

1 Gò Yésu dré kidhózó adrélé tà tadhá àyi dré pídihígó sè, adrézó tàà dhi: «Agó àlo dhi bhe tá vínò àyi amvú na. Dré gàrà ni ki tobhàzo kírà sè, bhú gàzo kitswázó vínò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhi ni sizo kitswázó amvú nda ni líkí. Dré amvú nda ni tayízó vínò líkíbhá àruka i drígá gò, lizo atsí na làwú làvo na. 2 Lókyá vínò lò'wa kizo dhi kòkitswá dre dhi, dré àyi mārábà kī àlo mùzo kitswálé lò'wa ína tíni dhi ni adó vínò líkíbhá nda i véna. 3 Di, i dré àyíkya mārábà nda ni rùzo tswàle gò, logózóá nzìle drígálé sè. 4 Gò amvú líyí nda dré mārábà àzya mùzo lile àyi véna. Di, i dré akódhi nda ni drī tswàzo, kanyò fèzo drá. 5 Amvú líyí nda dré gòzo mārábà ni na mu lile gò, i dré akódhi nda ni pfùzo dràle. Dré gòzo mārábà àruka bí dhi ki mu gò, i dré àruka ni ki tswàzo, àruka ni ki tupfúzó todràle.

6 Tayí tá ngbà 'í amvú líyí nda ni mváagó dré lèle tò dhi kòdhya. Di kùdù ro dhi, dré kpà akódhi nda ni mùzo lile àyi véna. Adré tá kisùá dhi: «Í ni áma mváagó ni lindrì bha!» 7 Di, vínò líkíbhá nda i dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi ni kisúlépi tàyilé ro dhi 'i. Mà kòlì akódhi ni pfu dràle, amvú dré tá kitswálé kisulé tàyilé ro nda kàdréró àma dré!» 8 Di i dré ngàzo akódhi ni ru pfùle dràle gò, àbvò ni ni bhèzo amvú nda 'àsè kivì na.»

9 Yésu gò lizíá dhi: «Mì adré kisùá dhi, amvú líyí nda ni 'oá ngíni? Akódhi ni tsa vínò líkíbhá nda ki tupfú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhyà nda ni tayí móndí àruka i drígá.

10 Mì nà rè tà tisìle Gíká ni Kúlí na kònìdhi ko?

«Kírá dzó sibhá ì dré gàlè gàgà dhi,
gò atsalé kírá agógó dzó nda dré adrézó àyi totó
dríá dhi ró.

11 Kòrìdhi tà Mírì dré 'òlè nì dhi 'i.
Dì tà nda líndrìga ró àma mìlèsè!»*

12 Gò Yúdà ànzì kì kàdrì ì dré gòzo adrélé láti
nda kíswázó Yésu nì ru dhi bvó. Angyá ko, ì nǐ
tá tàlè dhi, akódhi pí tá pídhígó nda àyi rú dhi
be. Dì, ì dré tá adrélé mónnyá zyandre dhi kì ro
dhi sè dhi, ì dré akódhi nì tayízó gò, lizo.

*Kàyìsàrà, Rómà kì ópí kàdrì nì mèdáyì gìma
(A kònò kpà Mátáyò 22:15-22; Lúkà 20:20-26)*

13 Amvolásà dhi, ì dré Fàrìsáyò àruka kì mùzo
móndí àruka ópí Èródè àdhya íbe lile Yésu véna,
kíswalé akódhi nì 'o la'ile kúlí dré tá adrélé tàlè
dhi ì sílè dhi bvó. 14 Àyi nda ì dré tazoá drá dhi:
«Tadhálépi, mà nǐ tàlè dhi, mí adré tròlè tà bàti
rú dhi be. Mí adré kpà móndí kì líndrì nì tà kisù
ko, mí dré adrélé àyi kì no twátwa ko dhi sè. Mí
adré kpà Giká nì tà tadhá tà bàti sè. Dì mí tà
rè àma dré ká: Ama kì tátírítrí kúlí ka'í, à kàdré
Kàyìsàrà nì mèdáyì gì dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?
Lè mà kàdré giò, kó ngalè mà kàdré giò ko?»

15 Dì, Yésu dré ína àyi kì túrúpfú tà nǐzo kyá
gò, logózóá àyi dré dhi: «Mí adré áma tabhì litílè
àdho tà sè? Mí afè dènári àlo dhi má dré nòlè.»†

16 Dì ì dré làfa lò'wa nda nì fèzo drá. Gò dré
lizízóá àyi tí dhi: «Móndí líndrì kòndhi tsàlè rú
tisìlè dríá kòndhi be dhi, àdhi àdhya 'i?» † logó
drá dhi: «Kàyìsàrà àdhya 'i.» 17 Dì Yésu tà àyi

* **12:11** 12:11 A kònò Longó ì 118:22-23. † **12:15** 12:15
«Dènári» kòndhi tá làfa lò'wa adrézó tà 'o ásà Rómà kì òpì 'ásè
dhi 'i.

dré dhi: «Mì kàdré di ngá Kàyìsàrà àdhyà ni fe Kàyìsàrà dré, adrézó kpà ngá Gìká àdhyà ni fe Gìká dré.» † kòyi akódhi ni kúlí nda dre dhi, àyi kì líndrí dré gàzo bhwābhwa akódhi ni tà sè.

*Tà lizilé ngangà dràdrà 'àsè dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:23-33; Lúkà 20:27-40)*

¹⁸ Amvolàsà dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alìzo Yésu vélé kitswálé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'àsè dhi yókódhó.) Di ì tà drá dhi: ¹⁹ «Tadhálépi, Mósè tisi àma dré dhi: <Agó àlo adrélépi mvá àko dhi kòdrà áyi tòkó ni tayí dhi, lè adrúpi ni kòdo tàyítòkó nda mòle, kitswázó ànzi ti áyi adrúpi dràlepi nda dré.»[‡] ²⁰ Di àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi kì kàyo dré tòkó àlo dhi ni mòzo gò, dràzo tólò mvá ti àko ró. ²¹ Adrúpi ni ni rì dré tòkó nda ni dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró. Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìni adrúpi ni ni na rú, ²² tsàle byá adrúpi ni ni nzi-drì-rì rú. Ayi títi nda ì todrà mvá ti àko ró. Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ²³ Di kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda ni adré tsítsi dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

²⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lití àmi kì tàndi ì dre, mì dré Gìká ni Kúlí ì rinyí ni ìbe dhi kì nìle ko dhi sè. ²⁵ Kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi, ì gò adrélé ru mo ko. † gò kpà adrélé àyi kì ànzi kì fe mòle ko. Be ró dhi, ì ni àyikya adré ngóro ángéló bhù na dhi ì tíni. ²⁶ Di, kàdré

‡ 12:19 12:19 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

ína ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà sè dhi, mì nà rè Mòsè ni búkù na, tà Gìká dré tá tàle drá fanzǎ adrélépi kòlè àtsi ró dhi na dhi ko? Akódhi tà tá dhi: <Ma Gìká Abàramà àdhya 'i, Ìsákà àdhya 'i, ìndì Yàkòbhò àdhya 'i.> § 27 Di Gìká nda Gìká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ína Gìká mónnyá lídrì ro dhi kya 'i. Mì lití àmi tà tàndì ró dre.»

Tòlí kàdrì lavúlé dhi

(A kònò kpà Mátáyò 22:34-40; Lúkà 10:25-28)

28 Tàtrítrí kúlí tadhábhá kì àlo kòyi àyi nda i tà kayíra'a àyi kòfalésè dre dhi, dré atógyàzoá dhi, Yésu logó kúlí àyi dré kyá. Di dré àyi kisízó ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Tòlí tíí dhi i kòfalé dhi, tòlí kàdrì lavúlé dhi ángùdhi 'i?» 29 Yésu logó drá dhi: «Tòlí kàdrì lavúlé dhi, kònìdhi 'i: <Ìsèrèlè ànzi i, mì yi rè ká! Mírì àma kì Gìká, Mírì 'i kalóma. 30 Lè mí kàdré Mírì àmi Gìká ni le àmi togó sè wáyi, àmi lídrì sè wáyi, àmi tà kisùkisù sè wáyi, ìndì àmi rìnyí sè wáyi.*> 31 Tòlí ni rì, kònìdhi 'i: <Lè mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adrélé àmi tàndì ni le dhi tíni.>† Tòlí àzya kàdrì tòlí rì kòdhi kì lavúlépi dhi yókódhó.»

32 Di tàtrítrí kúlí tadhálépi nda tà drá dhi: «Tadhálépi, tà mí dré tàle kòdhi, tà bàti 'i. Mí tà kyá tàle dhi, Gìká ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì àzya ni akódhi rúsè dhi yókódhó. 33 Adrélé Gìká ni le togó wáyi sè, tà nìni wáyi sè ìndì rìnyí wáyi sè dhi, ìndì adrélé dhyá kì àzya ni le dhyá kì

§ 12:26 12:26 A kònò Pfòma 3:6. * 12:30 12:30 A kònò Dùtèrònómè 6:4-5. † 12:31 12:31 A kònò Lèvitikè 19:18.

tàndi tìni dhi kàdrì lavulé, kà'wá títì adrélé zàle mòbòmà ro dhi ì rúsè, ìndì ngá títì adrélé fèle Gìkà dré mòbòmà ro dhi ì rúsè.» ³⁴ Dì Yésu kònò akódhi logó tá kúlí tògyá sè dhi dre dhi, dré tazoá drá dhi: «Mì vwàvwa ro Gìkà ni Òpì rúsè ko.»

Dì kidhólé lókyá nda sè dhi, dhya àlo dré gòzo véle tà tabhì lizilé akódhi tí ko.

Mèsíyà ì Dàwídi be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 22:41-46; Lúkà 20:41-44)

³⁵ Yésu dré tá adrerà'a tà tadhá móndí ì dré tépelò na dhi 'á dhi, dré lizízóá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adré tàá dhi, Mèsíyà Dàwídi ni mvá 'ì dhi ngíni? ³⁶ Tàko ko, Dàwídi ni tàndi tà tá Tírí Lólo ni rinyí sè dhi:

«Mírì Gìkà tà áma Mírì dré dhi:
Mí alì lirílé áma dríágó lésè,

tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá kì bhàzo adrélé ámi pá zàle dhi 'á.»[‡]

³⁷ Kòdhi Dàwídi ni tàndi adré Mèsíyà ni zi áyi Mírì ro. Dì Mèsíyà nda ni kitswá kpà adrélé akódhi ni mvá ro ngíningíni ró?»

Dì móndyá zyandre lavulé nda ì adré tá akódhi ni yi lovó sè.

Yésu se móndí kì bì tátrítrí kúlí tadhábhá kì tà sè

(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Lúkà 20:45-47)

³⁸ Yésu dré rè dhu adrerà'a àyi kì tadhá dhi 'á dhi, dré tazoá dhi: «Mì kàdré àmi kì likí tátrítrí kúlí tadhábhá kì tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré kánzò kàtswákàtswa dhi kì le asolé àyi rú, adrezó tatsilé ába móndí ì kòfalésè. † adré làá

[‡] 12:36 12:36 A kònò Longó ì 110:1.

dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagírà i 'ásè. ³⁹ I adré leá lirílé àrà lindrì àdhya lísámbo dzó i 'ásè dhi i 'ásè, adrézó kpà leá lirílé misá lindrì àdhya gwányá i 'ásè dhi i làgàsè. ⁴⁰ I adré tàyítòkó ki ngá ki kàrí títi. I adré kpà tà zi Gíká tí vwàvwà ro, à kònòró àyi be dhi bvó. Di kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, à ni tà ño àyi dri tà tàndi ró.»

Ngá tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré fèle Gíká dré dhi
(A kònò kpà Lúkà 21:1-4)

⁴¹ Amvolásà dhi, Yésu dré lirízó tépelò na, àrà adrézó làfa fe Gíká dré dhi kandrá, adrélé móndí zyandre dhi ki no adrérà'a àyi ki làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa líkí dhi na. Ngábhá bí dhi i adré tá làfa bhe lána bí. ⁴² Gò tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré kpà alizo làfa lò'wa nzi tsàtsà rì làgí be tsà dhi ki bhe lána. ⁴³ Di Yésu dré àyi lebhéhá ki azizó, tàzoá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Tàyítòkó lemerè ro kòdhi bhà ína kpúkúbhú na làfa kàdrì, mónnyá àruka títi dhi kya ki lavú. ⁴⁴ Tàko ko, àyi títi nda i adó àyikya àyi ki ngá ki dri fèle kòdhya. Di, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá títi i dré tá adrézó ába kitswázó adrílé ásà dhi i fèle kòdhya.»

13

Yésu longó tépelò ni pfuma ni tà
(A kònò kpà Mátáyò 24:1-2; Lúkà 21:5-6)

¹ Yésu dré tá adrérà'a apfòle tépelò lésè dhi 'á dhi, akódhi ni lebhéhá ki àlo dré tàzoá drá dhi:

«Tadhálépi, mí nò rè dzó kàdrì gú kòni i, àyi kì kírà íbe ká!»² Dì Yésu logó drá dhi: «Mí nò tsì dzó kàdrì kòni i 'í? Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à gò vélé àyi kì kírà kì àlo kisé àzya ni dri ko. A ni kírà nda kì lebhé tíí kìní mi.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 24:3-14; Lúkà 21:7-19)*

³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo mbàle kòngó Olívè fa kya drìna gò, akódhi dré lirízó àrà kitswázó tépelò no lásà bwà dhi na. Gò Péteró, Yàkòbhò, Yòwánì, tsàle Andréyà be dhi ì dré akódhi ni lizízó àyi pátí, tàzoá dhi: ⁴ «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhi kì atsá ángutú ya dhi ká? Adho tà ni ru 'o drìdrì tadházóá dhi, tà tíí nda ì adré 'òle ru 'o káyà dhi nì?»

⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kàdré àmi kì likí dóro, dhya àlo kòlitíró àmi ko. ⁶ Tàko ko, móndí bí dhi kì alí àma rú sè adrélé tàà dhi, <Ma Mèsíyà 'i!> gò, ì dré móndí zyandre dhi kì litízó. ⁷ Mì ni àdzú kì kpòrò yi ànyi, adrézó kpà àdzú kì rúbí yi làwú làvo na. Dì, mì kòtayí àmi kì togó adrélé gàle ásà dhi ko. Tàko ko, adré leá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dì, lókyá kùdù atsá rè ko. ⁸ Súrú kì àdzú bhu súrú àruka íbe. Opì kì kpà àdzú bhu opì àruka íbe. Kàdíkàdi ni bvò kosé, ìndì kàràbhò ni dhe àrà twátwa i 'ásè. Dì, tà nda kòdhi kì ngbà 'í adré ngóro tòkó ni mváaswa ni kìdhoma tíni.

⁹ Dì àmi ró dhi, mì kàdré àmi kì likí dóro. Tàko ko, à ni àmi kì 'o topfòle tàbvò tǎrà i 'ásè, adrézó àmi kì bhwa lísàmbò dzó i 'ásè. Àma tà sè dhi, mì ni àmi kì totó gùvèrènére i kandrà ìndì ópí

kàdrì i kandrá, mì kòkitswáró áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle dhi ki longó àyi dré be dhi bvó. ¹⁰ Tàko ko, adrè làá dhi, à kòlongó rè zyà Rúbí Tani sùrú títi i dré 'íká. ¹¹ Di, à kàdré àmi ki dri tàbvó tàle dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzile tà mì dré dra tàle àmi rúsè dhi dri dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré ndiri tà Gíká dré dra fèle àmi dré tàle lókyá nda sè dhi ni ta kòdhya. Angyá ko, mì ni adrè tà nda ni ta àmi ko. Be ró dhi, Tirí Lólo ni adrè tàá ni.

¹² Mòndí ki àyi ki adrúpi ki lefè todràle kàribhá i drígá. Anzi ki atá ki kpà àyi ki ànzi ki lefè todràle. Anzimvá ki ligí àyi ki tibhá i rú, adrézó àyi ki 'o todràle. ¹³ Mòndyá títi dhi ki togó kònze bha àmi rú áma tà sè. Di, dhya adrélépi ina togó tsi, adrézó àyi totó tātā tsale kùdù na dhi ni adri.»

Kizà kàdrì lavulé dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:15-28; Lúkà 21:20-24)

¹⁴ «Di mì ni <ngá adrélé gàle gágà adrélépi ngá lólo dhi ki kizá dhi> ni no adrérà'a àyi totó àrà kitswálépi tá kàdré lána ko dhi na.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhi ni na dhi kàdré àndu ni ni ni dóro.) Lókyá nda sè dhi, lè mòndyá dra adrèbhá bvò Yùdáyà àdhya na dhi i kòlapá ràle kòngó i drina. ¹⁵ Lè kpà dhya dra adrélépi àyi dzó drina dhi kàsì file dzó na, àyi ngá ki do lapázó ába dhi ko. ¹⁶ Dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzile í bhàna àyi kítá kidhì àdhya ni do lapázó ába dhi ko. ¹⁷ Kítú nda i tú dhi, kizà ni adrè kàdrì tòkó adrèbhá 'a íbe dhi i dré, ìndì tòkó adrèbhá bà fe ànzimvá i dré dhi i dré. ¹⁸ Mì kàdré tà zi

* **13:14** 13:14 A kònò Dànyèlè 9:27; 11:31; 12:11.

Gìká tí, àmi ki lapama nda kàdréro kidhì lókyá sè ko.† 19 Tàko ko, kizà kítú nda kya ni adré kàdrì lavulé. A nò rè kizà kára be kònìni nda ko, kidhólé Gìká dré bvò bhàrà lésè atsálé àndrò kònìdhi. A kitswá kpà gòle véle nòá tādzi ko. 20 Kònò Mírì kòki tá kítú nda ki bvó ko dhi, dhya àlo bvò dri dhi kitswá tá adrìlé bwà ko. Di, Mírì ki ína kítú nda ki bvó mónnyá í dré zìle dhi ki tà sè.

21 Lókyá nda sè dhi, à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!> dhi, mì kòka'í ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònàle!> dhi, mì kòka'í ko. 22 Tàko ko, mèsíyà kinzò ro dhi ki apfò pròfétà kinzò ro dhi íbe adrélé tà kàdrì líndrìga ró adrèbhá àyi ki rìnyí tadhá dhi ki 'o, kòkitswá dhi, ì dré ndìndì mónnyá Gìká dré zìle dhi ki litízó. 23 Má longó àmi dré tà nda kòdhi ì títi drìdrì. Di mì kàdré tàmgà dri.»

Móndí ni Mvá ni agòma

(A kònò kpà Mátáyò 24:29-31; Lúkà 21:25-28)

24 «Kítú nda ì tú, kizà kàdrì nda àmvolésè dhi, <kítú ni mǐ ni atsá tìnímvá ro, mbǎ gò véle mvèle ko,

25 bhǐbhínyà ki ledhé bhù lésè, ìndì rìnyí bhù na dhi ki ru kizí.>‡

26 Di lókyá nda sè dhi, mónnyá títi dhi ki Móndí ni Mvá ni no adrérà'a àlìle ndùrùku ì 'ásè, rìnyí kàdrì be ìndì mǐlanzìlanzì kàdrì be. 27 Gò akódhi dré àyi ángéló ki mùzo lìle àyi mónnyá í dré zìle

† 13:18 13:18 Yúdà ànzì ki bvò na dhi, «kidhì lókyá» kònìdhi, lókyá kidhì ro kóná àlo na, adrélépi gile vwàvwà ro dhi 'i.

‡ 13:25 13:25 A kònò Esáyà 13:10; 34:4; Ezèkyélè 32:7; Yòwèlè 2:10; 3:4.

dhi ki kimó bvò ni pá su dhi i lésè, kidhólé bvò ni kùdù lésè, tsàle byá bhù ni kùdù na.»

Tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:32-35; Lúkà 21:29-33)

²⁸ «Lè mì kàdré tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi ni àndu ni dóro. Figì fa ni dríti kàdré atsálé màlimáli gò, bí ni dré adrézó ròle dhi, mì nì tàle dhi, yǐgú ànyì dhi be. ²⁹ Kókpà kòdhi tíni, lókyá mì dré dra tà nda kòdhi ki nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònì tàle dhi, Móndeí ni Mvá láti 'á, ndìndì àmi ki dzó tí káyà dhi. ³⁰ Má adré tà bàti ta àmi dré: Móndyá dra adrèbhá lídrì íbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle títi drìdrì tà títi nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrá kò. ³¹ Bhù ì bvò be dhi ki akí. Dì, áma kúlì ì kitswá àyikya tàdzí akílé ko.»

Gìká nì ngbà 'í lókyá kùdù nì

(A kònò kpà Mátáyò 24:36-44)

³² «Dì, dhya àlo nì ina kítú 'i yà, kó ngalè sàà 'i yà tà nda ì dré dra ru 'òzo dhi ko. Ndìndì ángéló bhù na dhi 'i yà, kó ngalè Gìká ni Mváagó 'i yà dhi, ì nì ko. Gìká Atá nì ngbà 'í nì kalóma. ³³ Adré dì lèá dhi, mì kàdré àmi ki líkí, adrézó tàmbìga dri! Tàko ko, mì nì ngalè lókyá nda ni atsá ángutú ya dhi ko.

³⁴ Tà nda kòdhi ngóro agó àlo adrélépi 'òle lile atsí na dhi àdhya tíni. Akódhi nda adré rìnyí fe àyi màràbà àlo àlo títi dhi ì dré adrézó àyi ki àzì 'o gò, dré adrézó tàá dhya adrélépi dzóti líkí dhi dré dhi, kàdré tàmbìga dri. Dì dré adrézó dzó nda ni tayí lizo. ³⁵ Mì kàdré dì tàmbìga dri. Angyá ko, mì nì lókyá ángùdhi dzó líyí nda dré dra agòzo

ásà dhi ko, gba kàdré ìndró sè yà, ngátsi kítógá sè yà, àgólòwa dré tsírà bherà'a yà, kó ngalè drùbhì sè yà dhi. ³⁶ Dì akódhi kàgò ngbò ró dhi, mì kòtayí àmì akódhi dré kisulé adrérà'a ayí ko dhi ko. ³⁷ Tà má dré adrélé tàle àmì dré kònìdhi, má adrè kpà tàá mónyá tíí ì dré: Mì kàdré tà̀m̀ga dri!»

14

Yúdà ànzì kì kàdrì ì ndà láti Yésu ni rùzo pfulè dràle

(À kònò kpà Mátáyò 26:1-5; Lúka 22:1-2; Yòwánì 11:45-53)

¹ Tayí tá kítú rì gwányá Pásikà àdhya ì Mápà tàkú àko dhi àdhya be dhi ì dré atsázó. Kòwánà kàdrì ì tátrírí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adrè tá láti nda kitswázó Yésu ni ru túrúpfú sè, pfulè dràle.

² Dì, ì adrè tá tàá dhi, ì kò'o tà nda gwányá Pásikà àdhya tú ko, mónyá zyandre dhi ì kòlìgíró àyi íbe ko sè.

Tòkó àlo dhi dà màlásì Yésu dri

(À kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Yòwánì 12:1-8)

³ Lókyá nda sè dhi, Yésu lì tá Bètàníyà na, file Símónà atú kàrí dré tá rùle dhi ni dzó na gò, dré lirízó mísá làga kitswálé ngá nya. Gò tòkó àlo dhi dré afízó mòlàngì mvá ledélé àlàbàsterè sè, gàlepi màlásì làgì kyàkyà dhi sè bí dhi be.* A ladhí tá màlásì nda tsèrèlè nàradà sè.† Dì tòkó nda dré mòlàngì nda ni ti ñozo gò, màlásì nda

* **14:3** 14:3 Alàbàsterè kònìdhi, kírà kemve kpírìkpírì làgì be kàdrì, adrézó mòlàngì ledé ásà dhi 'i. † **14:3** 14:3 Nàradà kònìdhi, dò àlo tàdzì be dóro ìndì làgì be kàdrì, adrézó màlásì ladhí ásà dhi 'i.

ni dàzo Yésu dri. ⁴ Mónde àruka adrèbhá tá dzó nda 'á dhi ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó gò, ì dré adrézó tàà àyi kòfalèsè dhi: «À kizá tsì málàsì kòdhi àdho tà sè? ⁵ Kònò à ni tá kitswá lagiá làfa lò'wa kámá-na sè gò, làfa nda ni fèzo lemerèbhá ì dré!»‡ Di ì dré adrézó tòkó nda ni ndrì tà tàndì ró.

⁶ Di, Yésu dré tázoá àyi dré dhi: «Mì tayí tòkó kònìdhi. Mì adrè akódhi ni drì kizá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhi, tà avélépi tò dhi 'i. ⁷ Angyá ko, mì adrè ngbú adrélé lemerèbhá ìbe àmi kòfalé, ìndì mì kitswá àyi ki ledé lókyá ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi sè. Di, mì kitswá ngbú adrélé túmání má be ko. ⁸ Tòkó kònìdhi 'o tà dré tá kitswálé 'òle dhi kòdhya. Dà málàsì má rú drìdrì, kitswázó áma rúbhá ledé bhàle mógó na dhi bvó. ⁹ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Arà títi bvò wáyi 'ásè à dré dra Rúbí Tani longózó dhi ì 'ásè dhi, à ni kókpà tà tòkó kònìdhi dré 'òle kòdhi ni títi, akódhi ni tà kisùzo.»

Yùdàsì ì yi ru kòwánà kàdrì ìbe, kòleferó Yésu àyi drígá

(A kònò kpà Màtáyò 26:14-16; Lúkà 22:3-6)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yùdàsì Ìsikàriyótà, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dré ngàzo lile tà ta kòwánà kàdrì ìbe, kitswázó Yésu ni lefè àyi drígá dhi bvó. ¹¹ Ayi nda ì kòyi tà dré tàle nda dre dhi, ì dré lenzézó ásà gò, ì dré lazízóá dhi, ì ni làfa fe drá. Di Yùdàsì dré kidhózó adrélé lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi ni nda.

‡ **14:5** 14:5 A adrè tá làfa lò'wa kòni ki rú zi «dènári». Dènári kámá-na kòni ì tá làfa adrélé fèle mónde àlo dré àzì 'òle kóná àlo sè dhi tí dhi 'i.

*Yésu ì nya gwányá Pásikà àdhya lebèbhá ni íbe
(A kònò kpà Mátáyò 26:17-25; Lúkà 22:7-14,
21-23; Yòwánì 13:21-30)*

¹² Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya ni kítú ni àlo adrézó kábilígyà mvá Pásikà àdhya ni pfu dràle mòbòmà ro dhi sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mí adré leá dhi, mà kòlì ngá ladhí mí dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo dhi ángwà?» ¹³ Di Yésu dré àyi lebèbhá rì dhi ki mùzo, tàzoá àyi dré dhi: «Mì lì bhàandre na. Mì ni drì si agó àlo adrélépi yì do lìdrí na dhi be. Mì dhe akódhi nda byó. ¹⁴ Dzó dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòtà dzó nda ni líyí dré dhi: <Dhya tà tadhá lépi dhi adré ámi lizí: Dzó 'a kìle mà dré kitswázó Pásikà nya áma lebèbhá íbe dhi ángwà?» ¹⁵ Di akódhi nda ni dzó 'a kìle kàdrì kurú na dhi ni tadhá àmi dré. A tobhà mísá ì ngá àruka íbe tayílé lána gànzi ró. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.» ¹⁶ Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré lizo bhàandre na gò, ì dré tà títi nda ki kisúzó ngóro dré tá tàle àyi dré dhi tíni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya ni nya.

¹⁷ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré tsàzo lirílé mísá làgàsè tùmání akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi íbe. ¹⁸ Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Àmi ki àlo adrélépi ngá nya tùmání má be dhi ni áma lefè kàribhá ì drígá.» ¹⁹ Di kizà dré àyi ki 'òzo gò, àyi àlo àlo títi dhi ì dré kidhózó adrélé tàá drá dhi: «Zakó ína ma 'i ko?» ²⁰ Akódhi logó àyi dré dhi: «Akódhi nda àmi mudrí-drì-rì ni ki àlo 'i. Akódhi dhya adrélépi mápà so má be sǎnì

àlo na dhi 'i. ²¹ Tà bàti ró dhi, Móndeí ni Mvá ni li dràle ngóro tisìle akódhi ni tà dri Giká ni Kúli na dhi tìni. Di, kizà ni ína adrè kàdrì dhya dra Móndeí ni Mvá nda ni lefèlepi dhi dré! Dóro ni tá dhya nda ni ùle ko dhi.»

Mirì ni rúbhá i kàrí ni be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 26:26-30; Lúkà 22:14-20;

1 Kòrìtòbhá i 11:23-25)

²² Ì dré tá adrèrà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zìzo dríá Giká tí gò, ñòzoá fèle àyi lebèbhá i dré gò, tàzoá dhi: «Mì do nyàle. Kònìdhi áma rúbhá 'i.»

²³ Dré kpà kópò adózó, àwoyà tàzo Giká dré gò, fèzoá àyi dré. Di àyi títí nda ì dré mvùzoá.

²⁴ Dré tàzoá àyi dré dhi: «Kònìdhi áma kàrí adrélèpi tà Giká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni 'o kìswálé títí dhi 'i. Kàrí nda ni kutú móndí zyandre i dré. § ²⁵ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Má gò véle vínò mvu ko, tsàle kítú má dré dra vínò tídhí ro dhi ni mvùzo Giká ni Opì na dhi tú.»

²⁶ Di ì dré longó ngòzo lenzézó Giká ni rú sè gò, ì dré pfòzo lile mbàle kòngó Olivè fa kya drìna.

Yésu longó dhi, Péteró ni àyi ga

(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Lúkà 22:31-34;

Yòwánì 13:36-38)

²⁷ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títí, mì ni áma tayí adrélé kalóma. Tàko ko, Giká ni Kúli adrè tàá dhi:

«Má ni kábilígyà líkílèpi ni tswa dràle gò,

§ 14:24 14:24 A kònò Pfòma 24:8; Yèrèmíyà 31:31-34.

à dré kábilígyà nda ki 'òzo ayílé.»*

²⁸ Di, má kônga mána dràdrà 'àsè dre dhi, má ni li drìdrì àmi kandrána Gàliláyà na.» ²⁹ Di Pétèró tà drá dhi: «Tágba mónnyá títi dhi ì kòtayí mi yà dhi, má kitswá mána ámi tayí tàdzí ko!»

³⁰ Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Ndìndì ngátsi ándrò kònìdhi sè, drìdrì àgólòwa dré dra tsirà bhèzo vèsè be rì dhi kandrá dhi, mí ni mína áma ga vèsè be na.» ³¹ Di, Pétèró gò logóá drá rìnyí sè dhi: «Tágba kòkitswá mà dré drázo túmání mí be yà dhi, má kitswá tàdzí ámi ga ko.» Gò Yésu ni lebhà àruka títi dhi ì dré kókpà tàzoá kònìni.

Yésu zi tà Giká tí Gètèsèmání na

(A kònò kpà Mátáyò 26:36-46; Lúkà 22:39-46)

³² Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebhà ni íbe tsàlè àrà rú zìlè Gètèsèmání dhi na. Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì lírì kònwa, má kòlìró adrélé tà zi Giká tí.» ³³ Dré Pétèró ki drìzo Yàkòbhò íbe ìndì Yòwání be í vèsè. Gò akódhi ni togó dré kídhózó adrélé kizà nya, adrézó lanzìlè lavúlè. ³⁴ Di dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma togó adré ñòlè kizà dré, tsàlè ndìndì dràdrà mìlè. Mì kàdré kònwa, adrélé tàmgà dri.»

³⁵ Kòlì vwàlè àyi rúsè tsà dre dhi, dré dhèzo kìnì mi adrélé tà zi Giká tí, kòkitswá mìlàsà dhi, lókyá kizà àdhya nda kòngaró í rúsè be dhi bvó.

³⁶ Adré tá tàá dhi: «Ábbà, Tátá, mi rìnyí íbe kitswázó tà títi dhi ki 'o. Mí kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélèsè wà. Di, mí kò'o tà má dré adrélé

* 14:27 14:27 A kònò Zàkàrìyà 13:7.

lèle dhi kòdhya ko. Be ró dhi, mí kò'o tà mí dré adrélé lèle dhi kòdhya.»

³⁷ Gò dré gòzo áyi lebèbhá nda i véna, àyi ki kisú ayí na. Dré tàzoá Péteró dré dhi: «Simóna, mí adré ayí ko? Mí kitswá tá tsì adrélé tàmbàga dri ngbà 'í sáà àlo bwà ko? ³⁸ Lè mì kàdré tàmbàga dri, adrélé kpà tà zi Gìká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìle, àmi ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko. Bàti, dhyá ki togó àtsi ró adrézó tà dóro 'o. Di, dhyá ki rúbhá ína yàya.»

³⁹ Yésu dré gòzo tódhyá lèle tà zi Gìká tí ngóro dré tá zìle drìdrì dhi tìni. ⁴⁰ Gò dré gòzo tódhyá gòle àyi ki kisú ayí na, àyi ki mì dré tá adrélé ayí ro dhi sè. Di ì nì tá véle ì nì kúlí logó drá ngìni ya dhi ko.

⁴¹ Bvoá dhi, dré gòzo gòle áyi lebèbhá nda i véna vésè ni na sè, tàá àyi dré dhi: «Mì adré dhu rè ayí ko, adrézó lovólé? Kitswá dre. Lókyá atsa dre. Mì nò rè ká! A adré 'òle Mòndí ni Mvá ni lefè tàkonzìbhá i drígá. ⁴² Mì nga, mà kòlìró! Dhya adrélépi áma lefè dhi atsa dre!»

Yésu ni rùma

(A kònò kpà Mátáyò 26:47-56; Lúkà 22:47-53; Yòwánì 18:3-12)

⁴³ Gbã kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrèrà'a tà ta dhi 'á dhi, Yùdàsì, akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dré atsázó. Adrì tá í vésè mòndí zyandre angábhá kòwánà kàdrì i, tátítrí kúlí tadhábhá i ìndì bhàgo i vélésè dhi i be. Ayi nda ì ru tá sápi i fa íbe àyi drígá. ⁴⁴ Yùdàsì adrélépi 'òle Yésu ni lefè nda tà tá àyi dré dhi, í ni akódhi àdhi 'i yà dhi ni tadhá àyi dré dhi kònìni: «Dhya

má dré dra kamulé dhi, akódhi 'i. Mì kòru di akódhi, drizoá lizo ába, adrézó likiá dóro.» ⁴⁵ Di Yùdási nda dré ndiri áyi kisizó ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Rábbi!» Dré akódhi ni kamúzó. ⁴⁶ Gò móndyá nda ì dré dhezo Yésu dri, akódhi ni ru. ⁴⁷ Di, dhya adrébhá tá Yésu làga dhi ki àlo dré ngàzo áyi sápi asé gò, kòwánà ki kàdrì ni màràbà ni bí bvwàzo kile.

⁴⁸ Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Ma vo kùgú 'i gò, mì dré adrézó alile sápi íbe ìndì fa íbe kitswálé áma ru ni? ⁴⁹ Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, má adré tá àmi kòfalé, adrélé tà tadhá tépelò na dhi, mì ru tá ma ko. Di, tà kòdhi ì atsá kònini, kitswálé tà tisile áma tà dri Gĩká ni Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.» ⁵⁰ Gò akódhi ni lebebhá títi dhi ì dré akódhi ni tayízó lapázó.

⁵¹ Kàdhùrà àlo kítá asólépi í rú ngbà 'í àlo dhi dré ngàzo adrélé Yésu ni lebe. A adré tá 'òle akódhi ni ru ká, ⁵² di, dré lapázó ràle bvólíli ro, kítá ína ni tayí.

Yésu pfo kòwánà ki kàdrì i kandrà bhàgo kàdrì íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:57-68; Lúkà 22:54-55, 63-71; Yòwánì 18:13-14, 19-24)

⁵³ Gò ì dré Yésu ni drizo lizo ába kòwánà ki kàdrì bhàna. Di kòwánà kàdrì i, bhàgo ì ìndì tàtrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré ru kímózó títi kònàle.

⁵⁴ Di Pètèró ro dhi, lebe tá ína Yésu lará ro, tsàle byá kòwánà ki kàdrì nda ni bhà'álé na. Dré fizo lirílé tépelò likíbhá ì kòfalé, adrélé àtsi yo àyi íbe.

⁵⁵ Kòwánà kàdrì nda ì bhàgo kàdrì nda íbe títi dhi ì adré tá tà adrélé tàle Yésu rú dhi ki nda,

kitswázó akódhi ni 'o drále dhi bvó. Di, ì kisú tá àyikya tà àlo ko. ⁵⁶ Móndeí bǐ dhi ì adré tá tà ta akódhi rú kinzò sè. Di, tà ì dré adrélé tàle nda ì kisú tá ru ko. ⁵⁷ Gò móndeí àruka ì dré ngàzo tà ta akódhi rú kinzò sè kònini: ⁵⁸ «Mà yi akódhi adrérà'a tàá dhi: <Má ni tépelò móndeí ì dré sìle ni kònidhi ni pfu, gòzo àzya ni móndeí ì dré sìle ni ko dhi ni si kítú na àmvolèsè.>» ⁵⁹ Di, ndindì tà ì dré tàle akódhi rú nda kisú ina ru ko.

⁶⁰ Gò kòwánà kǐ kàdrì dré ngàzo áyi totó àyi kandrà, liziá Yésu tí dhi: «Mí logó mína kúlí tà dhya kòni ì dré adrélé tàle mí rú kòdhi ì sè ko?» ⁶¹ Di, Yésu adré tá ina kírì, kúlí logó àko ró. Gò kòwánà kǐ kàdrì nda dré gòzo liziá tíá dhi: «Mì Mèsíyà, Gǐká kitswálépi rúku sè dhi ni Mváagó 'i?» ⁶² Yésu logó drá dhi: «Ma 'i. Di mì ni Móndeí ni Mvá ni no adrérà'a liríle Gǐká rinyí líyí ni driágó lésè. Mì ni kpà akódhi ni no adrérà'a agòle ndùrùku bhù na dhi ì 'ásè.» ⁶³ Di kòwánà kǐ kàdrì nda dré áyi kítá lasízo kizà dré gò, tàzoá dhi: «Mà ni di go véle móndeí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi kǐ nda àdho tà sè? ⁶⁴ Mì yi làdhá dré dhàle Gǐká rú kòdhi àmì kǐ bíbhále sè dre. Mì adré di kisúá ngini?» Di àyi títi nda ì dré tà ñozo akódhi dri kitswálé dràdrà sè.

⁶⁵ Gò àyi kǐ àruka ì dré ngàzo adrélé tùsú lufú akódhi mi. ÿ dré akódhi ni mǐ dròzo gò, adrézó akódhi ni tisì, adrézó tàá drá dhi: «Mí longó rè tà pròfètà ro ká!» Gò tépelò likíbhá ì dré kpà akódhi ni dòzo, adrélé mǐ tosálé.

Péteró gà Yésu rè

(À kònò kpà Mátáyò 26:69-75; Lúkà 22:56-62;

Yòwánì 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Lókyá nda sè dhi, Pétèró tá ína tàbhu na, bhà'álé nda na. Gò mvátòkó àlo kòwánà ki kàdrì nì màràbà ro dhi dré atsázó ⁶⁷ Pétèró nì no adrérà'a àtsí yo. Dré akódhi nì nòzo dhi gò, tàzoá dhi: «Mì tá kókpa tùmání Yésu Nàzàrétà lésè dhi be.» ⁶⁸ Dì, Pétèró dré ína tà nda nì gàzo rè, tàzoá dhi: «Má nì ngalè mí adrè àdho tà ta ya dhi ko.» Gò dré ngàzo pfole bhà'álé nda 'àsè, àyi totó láti adrézó afflé dhi 'á. Gbǎ kòdhwa, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

⁶⁹ Mvátòkó nda kònò akódhi kònàle dre dhi, dré gòzo tàá mónnyá adrèbhá tá akódhi làga dhi ì dré dhi: «Dhya kòndi àyi ki àlo 'ì!» ⁷⁰ Dì Pétèró dré gòzo tódhyá tà nda nì ga rè.

Gí ko, àyi adrèbhá tá Pétèró làga nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mì àyi ki àlo 'ì bàti! Tàko ko, mì kókpa móndí angálépi Gàliláyà lésè dhi 'ì.» ⁷¹ Dì Pétèró dré ngàzo mòndrà si, tàzoá dhi: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kinzò ta dhi! Má nì agó mì dré adrézó tà nì ni ta kòdhi ko!» ⁷² Gbǎ kòdhwa, àgólòwa dré gòzo tsírà bhe vèsè nì rì sè. Gò kúlí Yésu dré tá tàle Pétèró dré dhi dré agázó lána. Tà tá dhi: «Dridrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vèsè be rì dhi kandrá dhi, mí nì áma ga vèsè be na.» Gò Pétèró dré dhèzo adrélé ngòle.

15

Yésu pfo Pìlátò kandrá

(À kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Lúkà 23:1-5; Yòwánì 18:28-38)

¹ Ngá kòwa dre dhi, kòwánà kàdrì ì, tátrítrí kúlí tadhábhá ì tùmání bhàgo kàdrì ìbe títi dhi ì dré ru yízo Yésu dri. Di ì dré akódhi ni adròzo gò, drìzoá lizo fèá Pìlátò, Rómà ki gùvèrènerè drìgá.

² Gò Pìlátò dré lizízoá Yésu tí dhi: «Mì, mi ópí Yúdà ànzì kya 'ì?» Yésu logó drá dhi: «Ámì tàndì mí tà dre.» ³ Gò kòwánà kàdrì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu ni asíkì tà bí dhi ì sè. ⁴ Di Pìlátò dré gòzo lizíá tíá dhi: «Mí logó mína kúlí ko? Mí yi rè tà títi ì dré adrélé tàle mí rú dhi ì ká!» ⁵ Di, Yésu logó véle ína kúlí ko. Gò Pìlátò ni líndrí dré gàzo ásà.

A òtò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-26; Lúka 23:13-25; Yòwánì 18:39-19:16)

⁶ Kóná àlo àlo títi, gwányá Pásìkà àdhya tú dhi, Pìlátò adré tá dhya ángùdhi bãdzó na, móndí zyandre dhi ì dré adrélé zìle í tí dhi ni trì àyi dré.

⁷ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, agó àlo rú be Bàrábà dhi tá bãdzó na móndí àruka ìbe, ì dré tá móndí ki kodzólé ligilé dhi sè, ìndì ì dré tá móndí pfùle dràle dhi sè. ⁸ Di móndí zyandre dhi ì kòmbà tsàle Pìlátò véna dre dhi, ì dré kidhózó adrélé akódhi ni ti lizí, kò'oró ànzyà gá dré tá adrélé 'òle àyi dré dhi tíni.

⁹ Di Pìlátò dré àyi ki lizízo tázoá dhi: «Mì adré lèá dhi, má kòtrì àmì dré ópí Yúdà ànzì kya kònìdhi?» ¹⁰ Lizí tá àyi kònìni tàko ko, nì tá tàle dhi, kòwánà kàdrì ì fè tá Yésu í drìgá ngbà 'í dirèma sè dhi be. ¹¹ Di, kòwánà kàdrì nda ì dré móndyá zyandre nda ki 'a tifízó, ì kòziró Pìlátò tí kòtrìró Bàrábà àyi dré kòdhya.

¹² Gò Pìlátò dré lizízoá àyi tí dhi: «Mì adré di lèá

dhi, má kò'o dhya mà dré adrélé zìle ópí Yúdà ànzì kya ró kònìdhi sè ngíni?» ¹³ Dì ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí tidí akódhi fa kipakipa dri!» ¹⁴ Pìlátò gò lizíá dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i?» Dì ì dré gòzo adrélé tetrelé rìnyí sè, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi!»

¹⁵ Pìlátò adré tá mómnyá zyandre nda kì togó le 'òle kinílé. Dì dré Bàrábà nì trìzo àyi dré. Dré Yésu nì 'òzo bhwalé gò, akódhi nì fèzo kitswálé tidílé fa kipakipa dri dhi bvó.

Sòdá ì gu Yésu

(A kònò kpà Mátáyò 27:27-31; Yòwánì 19:2-3)

¹⁶ Gò sòdá ì dré Yésu nì drìzo fìzo ába gùvèrènerè nda nì dzó kàdrì nì bhà'álé na. Ì dré sòdá àruka títi dhi kì azízó ru amú àyi íbe akódhi làgàsè. ¹⁷ Gò ì dré kánzò kǎ asózó rúá, fanzì kùtsi ró dhi nì pàzo kùla ró asólé dríá. ¹⁸ Dì ì dré ngàzo adrélé mòdo fe drá, adrézó tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzì kya nì!» ¹⁹ Ì adré tá akódhi nì drì tswa kòzò sè, adrézó tùsú lufú rúá. Ì adré tá kpà kórókó títi akódhi kandrá, sùle ngóro ì adré tá akódhi nì lindrì bha na tíni. ²⁰ Ì kògu akódhi kònìni dre dhi, ì dré kánzò kǎ nda nì avùzo rúásà, gòzo akódhi nì kítá kì tosó rúá. Gò ì dré akódhi nì drìzo pfòzo ába, kitswálé tidílé fa kipakipa dri dhi bvó.

Yésu nì tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Lúkà 23:26-43; Yòwánì 19:17-27)

²¹ Ì dré tá adrérà'a apfòle kònalésè dhi 'á dhi, ì dré agó àlo rú be Sìmónà, angálépi Kìrénè lésè

dhi ni nòzo adrérà'a agòle amvú lésè.* Akódhi nda tá Aligizándrè ki atá Rúfù be dhi 'i. Dì ì dré akódhi ni 'òzo rinyí sè adrélé fa kipakipa Yésu àdhya ni do.

²² Gò ì dré Yésu ni drizo lizo ába tsàle àrà rú zìle Gòlògótà dhi na. (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Àrà drifà àdhya».) ²³ Kònale dhi, ì dré vínò amulé àlókò rú zìle mìrè dhi be dhi ni fèzo akódhi dré mvùle. Dì, dré ína gázoá rè. ²⁴ Dì ì dré akódhi ni tidízo fa kipakipa dri gò, dzègé vùzo nìzoá ngalè ì ni akódhi ni kítá ki lanzí àyi kòfalésè ngíni ya dhi.† ²⁵ Lókyá akódhi ni tidízo nda tá sáà nzi-drì-su drùbhì sè dhi 'i. ²⁶ A tìsì tá tà tà nòzo akódhi dri dhi wárágà dri kònini: «Ópí Yúdà ànzi kya». ²⁷ A tidí tá kpà kùgubhá rì dhi i fa àruka i drìsè akódhi làgàsè: àlo ni dríagó ni lésè, àzya ni lídzi ni lésè. [²⁸ †]

²⁹ Mòndyá adrèbhá tá lavulé àrà nda 'àsè dhi ì adré tá akódhi ni lodhá, adrézó àyi ki drì ya, adrézó tàà dhi: «Á! Mì tá kitswálépi tépelò pfu gòzo sǎ kítú na àmvolésè ni, ³⁰ mí así dì fa kipakipa kòdhi drìlésè ámi tàndi ni tidrí wà!» ³¹ Kòwánà kàdrì i tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adré tá kpà akódhi ni gu kònini, adrézó tàà àyi kòfalésè dhi: «Akódhi tidrí móndí àruka i 'í. Dì, kitswá ína áyi tàndi ni tidrí bwà ko! ³² Adré

* **15:21** 15:21 «Kìrènè» kònidhi tá bhàandre bvò Libíyà àdhya lé, bvò kàdrì Afríkà àdhya lé dhi 'i. † **15:24** 15:24 A kònò Longó i 22:19. ‡ **15:28** 15:28 Wárágà Gíká ni Kúlí tìsìzo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Dì tà tìsile Gíká ni Kúlí na dhi ì 'o tá ru kònini. A tìsì tá dhi: «À amú akódhi nàle drìkònzibhá íbe.»] A kònò Esáyà 53:12.

lèá dhi, Mèsíyà, ópí Isèrélè ànzì kya kòdhi kàsì nyànomvá fa kipakipa drìlésè, mà kònòró tà nda akódhi nì ka'izo be dhi bvó!» Kùgubhá tidilé akódhi be nda ì adré tá kpà akódhi nì lodhá kònìni.

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Lúkà 23:44-49;

Yòwánì 19:28-30)

³³ Kítú rírí sè dhi, tínímvá dré bvò nì mǐ dòzo wáyi, tsàle sáà na kítú rírí àmvolésè dhi na.

³⁴ Dì sáà na nda sè dhi, Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhi: «Èlòyì, Èlòyì, lémà sàbàkàtànì?»

Kòdhi adré leá tàle dhi: «Áma Gíká, áma Gíká, mí tayí ma àdho tà sè?» ³⁵ Móndí àruka adrébhá tá kònàle dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Mì yi rè ká! Akódhi adré Èláyà nì zi.»

³⁶ Gò àyi kì àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhi nì adó, vìnègáři dàzo lána, dròzoá kòzó sílé, tìngázóá kuru fèle Yésu dré mvùle gò, tàzoá dhi: «Mà kòtayí rè akódhi, nòzoá ngalè Èláyà nì atsá akódhi nì tirí fa kipakipa drìlésè yà dhi.» ³⁷ Dì, Yésu dré trèzo kúlí 'u'ù sè gò, dràzo.

³⁸ Gbǎ lókyá nda sè dhi, kítá 'ìle tépelò nì 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rì, kidhólé drì lésè tsàle pá na. ³⁹ Rómà kì sòdá kì kàdrì adrélépi áyi totó Yésu kandrá dhi kònò akódhi drà tá ngíni ya dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína Gíká nì Mvágó 'ì bàti!»

⁴⁰ Tòkó àruka ì tá kpà kònàle, adrélé tà nda kì no lárá ro. Ayi kòfalé dhi tá: Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkòbhò kàdhúra ro dhi kì andre Yósè be dhi, tsàle Sàlómè. ⁴¹ Ayi nda ì adré tá Yésu nì

lebè Gàlilàyà na, adrézó tà 'o drá. Tòkó àruka bǐ alìbhá akódhì be Yèrúsalémà le dhi ì tá kpà kònàle be.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Lúka 23:50-56; Yòwánì 19:38-42)

⁴² Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i. Di ìndró kàndrì dre dhi, ⁴³ agó àlo rú be Yòséfà angálépi Arimátáyà lésè dhi dré lizo Pìlátò véna. Akódhì nda tá Yúdà ànzì kì bhàgo kàdrì kì àlo rúku ró dhi 'i. Adré tá kpà ína Gǐká ni Opì letè nòle. Di akódhì kòtsa Pìlátò véna dre dhi, dré Yésu ni rúbhá zìzo tíá tirì àko. ⁴⁴ Pìlátò kòyi Yésu drà dre dhi dre dhi, akódhì ni líndrì dré gàzo. Dré sòdá kì kàdrì azízó, lizízóá tíá ngalè akódhì drà dre bàti yà dhi. ⁴⁵ Kòyi tà nda tá kònìnì dhi sòdá kì kàdrì nda tí dre dhi, dré láti fèzo Yòséfà dré rúbhá nda ni dòzo. ⁴⁶ Di Yòséfà dré kítá kemve gìzo lizo ába gò, dré rúbhá nda ni tirízó fa kipakipa drìlésè, lambézóá kítá nda sè gò, lizo bhàá mógó àlo gàle kírà na dhi na. Dré kírà kàdrì dhi ni alízó bhàle mógó nda tí. ⁴⁷ Màrìyà Màngàdàlénè ì Màrìyà Yósè ni andre ró dhi be dhi, ì nò tá àrà rúbhá nda ni bhàzo dhi 'í.

16

Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 28:1-10; Lúka 24:1-12; Yòwánì 20:1-18)

¹ Sàbátù kòlavú dre dhi, Màrìyà Màngàdàlénè, Màrìyà Yàkòbhò ni andre, ìndì Sàlómè be dhi ì dré dò tàdzí be dóro dhi ni gìzo, kitswázó lile dàá

Yésu ni rúbhá rú dhi bvó. ² Di kitú ni àlo pósò àdhya sè, ngá kòwa dre dhi, ì dré ngàzo drùbhì kínó látí do adrézó lile mógó na. ³ Látí 'á dhi, ì adré tá liziá àyi kòfalésè dhi: «Àdhi ni kírà lí mógó tísè mà dré kitswázó file lána bwà dhi nì?» ⁴ Di, ì kòtingá mì dre dhi, ì dré nòzoá dhi, à lí kírà kàdrì gú nda mógó tísè dre.

⁵ Ì kòfì mógó nda na dre dhi, ì dré kàdhúra àlo kánzò kemve asólépi í rú dhi ni nòzo, adrérà'a lírìlé mógó nda na driágó lésè. Gò àyi kí togó dré gàzo tirì dré. ⁶ Di, akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí àmì kí togó adrélé gàle tirì dré ko. Mì adré Yésu Nàzàrétà lésè, tidílé fa kípakipa dri dhi ni nda kòdhya. Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'àsè dre! Mì nò rè àrà tá rúbhá ni nì bhàzo nì ká. ⁷ Di mì lí tàá akódhi nì lebèbhá ì dré tùmání Pétèró be dhi: «Akódhi adré lile àmì kandràna Galilayà na. Kònale dhi, mì nì akódhi nì no góró dré tá tàle àmì dré dhi tìni.»»

⁸ Di tòkó nda kí líndrí dré gàzo bhwàbhwa, ì dré kpà adrézó lyàle lyàlyà gò, ì dré ngàzo lapalé mógó nda lésè. Di, ì tà tá àyikya tà àlo dhya àlo dré ko, ì dré tá adrélé ngá ro dhi sè.*

* **16:8** 16:8 Wárágà àruka búkù Márokò àdhya ni tísizo àyi dri drìdrì dhi ì adré akilé 16:8 àmvolésè. Kòdhi adré tàá dhi, à adré Márokò 16:9-20 kisú àyi nda ì léna ko. Wárágà àruka ì léna dhi, à adré kó 16:9-20 kisú. Wárágà àruka ì léna dhi, à adré kó kúlí kòni kí kisú 16:8 àmvolésè: [Gò ì dré lizo tà títi tàle àyi dré nda kí longó tàli ró Pétèró ì dré arúpi nì íbe. Amvolásà dhi, Yésu ni tàndi dré àyi nda kí mùzo lile bvò wáyi 'àsè kidhólé kitú dré apfòrà lésè tsàle kitú dré ndìrà na, kitswálé kúlí lólo kitswálépi akilé bwà ko dhi nì longó mónnyá títi ì dré, ì kàdríró lídrì kóná vésè kólyá dhi nì kisú be dhi bvó. Kàdré kònini!]

Márokò nì búkù nì kùdù
(A kònò kpà Mátáyò 28:9-20; Lúkà 24:13-53;
Yòwánì 20:11-23; Tà 'òle dhi ì 1:6-11)

⁹ [Yésu kònga dràdrà 'ásè drùbhì kínó kítú nì àlo pòsò àdhyà sè dre dhi, dré rẹ zyà agázó Màríyà Màgàdàlénè í dré tá tirí kònzi nzi-drì-rì dhi kì dròzo lásà dhi kandrá. ¹⁰ Gò akódhi nda dré ngàzo lile rúbí nda nì longó dhya adrèbhá tá tùmání Yésu be gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongolé akódhi nì tà sè dhi ì dré. ¹¹ Dì, àyi nda ì kòyi tàle dhi, Yésu lídrì ro, ìndì Màríyà nò akódhi dre dhi dre dhi, ì dré àyikya ka'izoá ko.

¹² Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo áyi tadhá làsú be twá áyi lebèbhá rì dhi ì dré, ì dré tá adrérà'a lile gbàbhú na dhi 'á. ¹³ Dì àyi nda ì dré gòzo rúbí nda nì longó àyi kì arúpi ì dré gò, àyi nda ì dré kpà àyi kì kúlí ka'izo ko.

¹⁴ Kùdù ro dhi, Yésu dré gòzo áyi tadhá dhya mudrí-drì-àlo nda ì dré, ì dré tá adrérà'a lirílé mísá làgàsè dhi 'á. Gò dré tà tàzo àyi dri, àyi kì tà ka'ìka'ì dré tá adrélé yàyà dhi sè, ìndì àyi kì togó dré tá adrélé tòmbatòmba dhi sè. Tàko ko, ì ka'ì tá àyikya dhya akódhi nì nobhá mì sè akódhi nì ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè dhi kì kúlí ko. ¹⁵ Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bvò wáyì 'ásè Rúbí Tani longóbe móndyá títi Gíkà dré bhàle dhi ì dré. ¹⁶ Dhya ángùdhi dra Rúbí Tani nda nì ka'ilepi gò, bàtísimò dòzo dhi nì adrì. Dì, dhya ángùdhi Rúbí Tani nda nì ka'ilepi ko dhi, Gíkà nì tà bha akódhi nda dri. ¹⁷ Gíkà nì tà twátwa líndrìga ró kòni kì fe móndyá ka'ìbhá dhi ì dré adrélé 'òle dhi kòdhya: Áma rú sè dhi,

ì ni tirí kònzi ki dro topfòle móndí i lésè. Ì ni ti twátwa tídhí ro dhi ki ta. ¹⁸ Ì ni nǐ ki ru àyi drígá. Dì ì kòmvu lòmà yà dhi, lòmà nda kitswá àyi ki 'o kònzi àlomvá ko. Ì ni kpà drígá tobhà dràbhá i rú gò, àyi nda ì dré gòzo adrílé.»

¹⁹ Dì Mírì Yésu kòtà tà nda i àyi dré dre dhi, Gíká dré akódhi ni dòzo bhù na gò, akódhi dré lirízó Gíká ni dríágó lésè. ²⁰ Dì akódhi ni lebèbhá nda ì dré ngàzo lile Rúbí Tani longóbe àrà títi bvò dri dhi i 'ásè. Mírì adré tá tà 'o àyi íbe, adrézó tadhá dhi, àyi kúlí ì dré tá adrélé longolé nda tà bàti 'i, tà líndrígá ró dré fèle àyi dré adrélé 'òle dhi i sè.]

BÚKÙ TÀ TĪDHĪ//RU YÌZO DHĪ ADHYA
Logoti (Logo): BÚKÙ TÀ TĪDHĪ//RU YÌZO DHĪ ADHYA
New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b